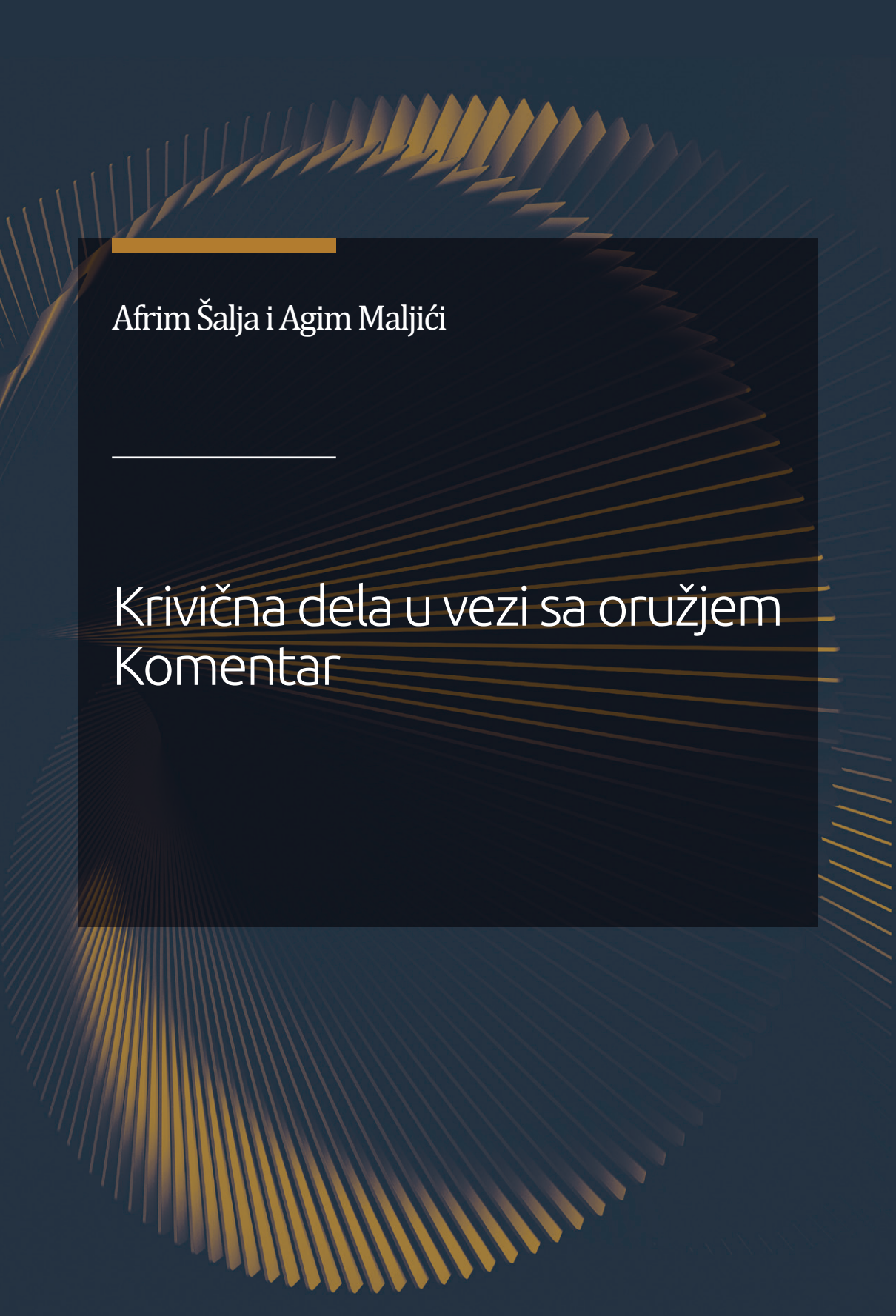

Afrim Šalja i Agim Maljići

Krivična dela u vezi sa oružjem Komentar

Afrim Šalja i Agim Maljići

Krivična dela u vezi sa oružjem Komentar

Priština, 2024.

© Ujedinjene nacije, 2024. Sva prava zadržana širom sveta.

Odricanje od odgovornosti

Korišćenje odrednica i predstavljanje materijala u ovoj publikaciji ne podrazumevaju zvanično mišljenje Sekretarijata Ujedinjenih nacija u pogledu pravnog statusa bilo koje zemlje, teritorije, grada ili oblasti, ili njihovih vlasti, kao ni u pogledu njihovog unutrašnjeg ili spoljnog razgraničenja. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji pripadaju autorima i ne odražavaju nužno stavove Ujedinjenih nacija, uključujući i Kancelariju Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC) ili zemalja članica UN.

Zahvalnost

Ovaj dokument izradila je Sekcija za ilegalnu trgovinu vatrenim oružjem (FTS), Ogranak za borbu protiv organizovanog kriminala i krijumčarenja, Odeljenje za pitanja sporazuma UNODC, pod sveobuhvatnim nadzorom Simonete Grasi, šefice FTS. Publikaciju su izradili g. Afrim Shala (Afrim Šalja) i g. Agim Maliqi (Agim Maljići), sudije Vrhovnog suda Kosova.¹ Publikacija je izrađena uz finansijsku podršku Multipartnerskog poverilačkog fonda za podršku sprovođenja Mape puta za kontrolu malog i lakog oružja na Zapadnom Balkanu, u kojem učestvuju Nemačka, Švedska, Holandija, Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Norveška, uz podršku Evropske unije. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ni na koji način ne odražavaju zvanične stavove navedenih zemalja ili entiteta.

1 Reference na Kosovo u ovoj publikaciji treba shvatiti u kontekstu rezolucije 1244 (1999) Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija.

Skraćenice

EU	Evropska unija
KBS	Kosovske bezbednosne snage
GFP	Globalni program za vatreno oružje
ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
UN	Ujedinjene nacije
SE	Savet Evrope
EKLJP	Evropska konvencija o ljudskim pravima
KFOR	Međunarodno bezbednosno prisustvo na teritoriji Kosova shodno Rezoluciji 1244 (1999) Saveta bezbednosti, koje čine organizacije u sastavu Severnoatlantskog saveza (NATO), uključujući države članice, pomoćne organe, vojne štabove i odnosne nacionalne elemente ili jedinice, kao i zemlje koje doprinose njihovom sastavu a koje se ne nalaze u članstvu organizacije NATO saveza
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
SALW	Multipartnerski poverilački fond za podršku sprovođenja Mape puta za kontrolu malog i lakog oružja na Zapadnom Balkanu
UNMIK	Međunarodno prisustvo razmešteno na teritoriji Kosova u skladu sa Rezolucijom 1244 (1999) Saveta bezbednosti, koje uključuje i komponentu policije i sudstva, komponentu privremene civilne uprave (Ujedinjene nacije), izgradnje institucija (OEBS) i rekonstrukcije (EU)
UNODC	Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal
UNTOC	Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala

Sadržaj

DEO PRVI

Opšti, istorijski, zakonodavni i međunarodni osvrt
na krivična dela vezana za oružje

1. OPŠTI OSVRT	12
2. KRATAK ISTORIJSKI PREGLED KRIVIČNIH DELA U VEZI SA ORUŽJEM	14
2.1 Opšti osvrt	14
2.2 Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo (1977)	15
2.3 Uredba UNMIK-a o dozvoli za posedovanje oružja na Kosovu (2001)	16
2.4 Krivični zakonik Kosova (2004)	17
2.5 Krivični zakonik Kosova (2013)	19
3. ODNOSNI ZAKONI O ORUŽJU I ORUŽJE	22
3.1 Opšti osvrt	22
3.2 Zakon o oružju	22
3.3 Zakon o izmeni i dopuni zakona koji propisuju posebne upravne postupke i njihova harmonizacija sa Zakonom br. 05/ L-031 o opštem upravnom postupku	24
3.4 Zakon o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost	24
3.5 Oružje i njihova klasifikacija	25
3.5.1 Oružje i njihova klasifikacija shodno KZK-u	25
3.5.2 Oružje i njegova klasifikacija shodno Zakonu o oružju	27
3.5.3 Vatreno oružje i njihova klasifikacija	30
3.5.4 Dozvola za kretanje sa oružjem	33
3.6 Nužnost harmonizacije domaćih propisa sa savremenim trendovima na polju vatrene oružja	34
4. PAR VAŽNIH MEĐUNARODNIH DOKUMENATA NA POLJU VATRENOG ORUŽJA	37
4.1 Opšti osvrt	37

4.2 Protokol protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom	38
4.3 Direktiva (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta, od 24.03.2021, o nadzoru nabavke i držanja oružja	42

DEO DRUGI

Krivična dela u vezi sa oružjem

1. OPŠTI OSVRT	45
2. NEDOZVOLJENI UVOZ, IZVOZ, NABAVKA, PREVOZ, PROIZVODNJA, RAZMENA, POSREDOVANJE ILI PRODAJA ORUŽJA ILI EKSPLOZIVNOG MATERIJALA (ČLAN 364, KZK)	47
2.1 Opšti osvrt	47
3. PROTIVPRAVNO BRISANJE, UKLANJANJE ILI MENJANJE OZNAKA NA VATRENOM ORUŽJU ILI MUNICIJI (ČLAN 365, KZK)	54
3.1 Opšti osvrt	54
4. NEOVLAŠĆENO VLASNIŠTVO, KONTROLA ILI POSEDOVANJE ORUŽJA (ČLAN 366, KZK)	57
4.1 Opšti osvrt	57
5. UPOTREBA ORUŽJA ILI OPASNOG ORUĐA (ČLAN 367, KZK)	63
5.1 Opšti osvrt	63
6. LAŽNE DOZVOLE, ODOBRENJA I LICENCE ZA ORUŽJE I DAVANJE LAŽNIH PODATAKA (ČLAN 368, KZK)	68
6.1 Opšti osvrt	68
7. PROIZVODNJA I NABAVKA ORUŽJA I ORUĐA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH DELA (ČLAN 369, KZK)	71
7.1 Opšti osvrt	71
8. BIBLIOGRAFIJA	73

Uvod

Izradu publikacije je omogućila Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal² u okviru Globalnog programa za vatreno oružje (GFP).³ UNODC je od 2011. godine pokrenuo GFP, u nameri da podrži države članice u sprečavanju ilegane trgovine vatrenim oružjem, pristupanju i sprovođenju Protokola protiv ilegalne proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom,⁴ koji dopunjuje Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (UNTOC).⁵

UNODC od 2020. godine, posredstvom GFP-a, pruža podršku jurisdikcijama Zapadnog Balkana u usaglašavanju zakonodavstva sa Protokolom Ujedinjenih nacija o vatrenom oružju, i jačanju institucionalnih kapaciteta za sprečavanje, otkrivanje i zaustavljanje ilegalnih tokova vatrenog oružja, kao i za prikupljanje i razmenu podataka u vezi sa vatrenim oružjem.

U okviru ovih aktivnosti, UNODC je podržao izradu više publikacija na području Zapadnog Balkana, na temu ilegalnog posedovanja, zloupotrebe i trgovine vatrenim oružjem.

Ova publikacija, Komentar krivičnih dela vezanih za vatreno oružje, ima za cilj da praktičarima u pravosudnim organima pruži pregled istorijskih, pravnih i međunarodnih aspekata velikog broja predmeta u vezi sa vatrenim oružjem, i ponudi detaljnu analizu zakonskih odredbi kojima se uređuje ova oblast.

Prvi deo se bavi opštim i istorijskim razvojem krivičnog zakonodavstva na Kosovu od 1999. godine do danas, i uključuje analizu zakonskih odredbi kojima se reguliše oblast vatrenog oružja, počev od propisa koje je uvela Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK), a zatim i relevantnih odredbi u krivičnom zakoniku i drugim zakonima koji su zamenili ove propise.

Publikacija takođe razmatra važeće odredbe zakona koje regulišu oblast oružja, a posebno vatrenog oružja, kao i različite kategorizacije oružja, i naglašava važnost usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim instrumentima i savremenim trendovima u proizvodnji vatrenog oružja.

2 <https://www.unodc.org/>

3 <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/>

4 <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

5 https://treaties.un.org/pages/VieDetails.aspx?src=TREATY&mtdsd_no=XVIII-12&chapter=18&clang=en

Posebna pažnja posvećena je razmatranju ključnih međunarodnih propisa kojima se uređuje oblast vatrenog oružja, uključujući i one koje su usvojile Ujedinjene nacije, Savet Evrope i Evropska Unija.

Drugi deo publikacije se fokusira na tumačenje elemenata krivičnih dela u vezi vatrenog oružja kako je navedeno u posebnom delu Krivičnog zakonika Kosova. Ova tumačenja potkrepljena su primerima iz domaće sudske prakse, pružajući praktičan uvid u primenu zakonskih odredbi.

Priština, 2024

Autori

Afrim Šalja i Agim Maljići

DEO PRVI

Opšti, istorijski, zakonodavni
i međunarodni osvrt na
krivična dela vezana za oružje

1. Opšti osvrt

Jedan od problema sa kojima se Kosovo susrelo nakon 1999. godine bilo je i pitanje neovlašćenog posedovanja oružja od strane građana. U tom smeru, u cilju smanjenja broja neovlašćenog oružja, nakon 1999. godine su na Kosovu u nekoliko navrata raspisivani rokovi za dobrovoljno predavanje oružja odnosnim vlastima. Isti su se pozivali na činjenicu da je kosovskom društvu pretila opasnost od neovlašćenog posedovanja oružja, koja je i dalje velika. Neovlašćeno posedovanje vatrenog oružja od strane građana na Kosovu smatra se glavnim uzročnikom velikog dela ubistava i niza drugih krivičnih dela. Takođe, neovlašćeno posedovanje oružja nosi opasnost i po bezbednosne institucije, među kojima: Policiju Kosova, Kosovske bezbednosne snage, KFOR itd.

Ako se osvrnemo na procene i statistike različitih nacionalnih i međunarodnih organizacija, zaključujemo da se apsolutna većina krivičnih dela izvršenih vatrenim oružjem, izvršava oružjem koje je zapravo u neovlašćenom posedu.

Kao što ćemo videti u nastavku ove publikacije a sve u cilju suzbijanja ove pojave štetne po društvo, neovlašćeno posedovanje oružja, kao što je to slučaj i u drugim savremenim državama, se i na Kosovu smatra krivičnim delom. I ne samo to, već je i neovlašćeno preduzimanje drugih radnji u vezi sa oružjem domaćim krivičnim zakonom, konkretno KZK-om, propisano kao krivično delo.⁶

Takođe, kao što ćemo videti u posebnom delu KZK-a, jedno od najznačajnijih poglavlja jeste i Glava XXIX, koja propisuje krivična dela u vezi sa oružjem,⁷ konkretno šest (6) krivičnih dela u vezi sa oružjem, koja će biti predmet detaljnijeg razmatranja u drugom delu ove publikacije.

Osim što propisuje krivična dela, Glava XXIX sadrži i nekoliko zakonskih odredaba objašnjavajućeg karaktera, imajući u vidu da daje značenje izraza koji su upotrebljeni u sklopu odnosnih elemenata bića krivičnog dela,⁸ u cilju što lakšeg tumačenja ovih krivičnih dela.

6 Krivični zakonik Kosova, br. 06/L-074, od dana 23.11.2018. (u daljem tekstu: KZK). KZK je dostupan na ovom linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18413>

7 Shala, Afrim, *Hyrje në të drejtën penale (Uvod u krivično pravo)*, četvrto izdanje, Priština, 2023, str. 28.

8 Shala, Afrim, *Pjesa e posaçme e së drejtës penale me raste nga praktika gjyqësore (Poseban deo krivičnog prava sa predmetima iz sudske prakse)*, Gnjilane, 2010, str. 31.

Još jedan važan aspekt oве glave krivičnih dela, jeste i definicija izraza trajnog oduzimanja ili konfiskovanja oružja. Trajno oduzeto oružje je predviđeno da bude uništeno,⁹ međutim u određenim situacijama treba sagledati mogućnost da se takvo oružje preda Policiji Kosova na korišćenje, u skladu sa zakonom propisanim postupcima.¹⁰

-
- 9 Policija Kosova je 12.09.2024. uništila značajnu količinu vatreneг oružja i druge nezakonite opreme. Saopštenje za medije Policije Kosova navodi da je ovo odlučujući korak ka većoj bezbednosti na Kosovu, i šalje poruku svim građanima, unutar i van granica, da je Kosovo odlučno da održi vladavinu prava, da očuva javni red i mir i da ukloni nezakonito oružje. Policija Kosova na godišnjem planu konfiskuje približno 1.500 komada oružja različitih tipova, uključujući relativno veliku količinu municije različitog kalibra, kao i različite eksplozivne materije, koje uključuju eksplozive ručne izrade, dok je odlukom suda na ovoj ceremoniji dozvoljeno uništavanje 993 komada vatreneг oružja, od čega 372 komada dugog i 621 komada kratkog oružja, kao i druge opreme. <https://telegrafi.com/shkaterrohen-993-arme-te-llojeve-te-ndryshme-si-dhe-pajisje-te-ndryshme-ilegale/>
- 10 Shodno tome, član 487, stav 3. Zakonika o krivičnom postupku (Zakonik br. 08/L-032, od dana 14.07.2022) propisuje „Ako presuda sadrži nalog za oduzimanje imovine, ta imovina automatski postaje državna svojina. Overen prepis prvostepene presude odmah se dostavlja Agenciji za upravljanje zaplenjenom i oduzetom imovinom, koja može prodati objekte ili dati na korišćenje Vladi”. Sa druge strane, član 277, stav 6 ZKP-a propisuje „Državni tužilac može tražiti da se specifikovana imovina zadrži za potrebe Vlade Kosova”. ZKP je dostupan na ovom linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=61759>

2. Kratak istorijski pregled krivičnih dela u vezi sa oružjem

2.1 Opšti osvrt

Na osnovu člana 1. Uredbe UNMIK-a br. 1999/24, od dana 12.12.1999, o zakonu koji se primenjuje na Kosovu, koja je nakon toga izmenjena Uredbom br. 2000/59, od dana 27.10.2000, zakoni u primeni na Kosovu, nakon 10.06.1999, uključuju:

- (a) uredbe koje objavljuje specijalni predstavnik generalnog sekretara zajedno sa dole navedenim dopunskim pravnim instrumentima; i
- (b) zakone na snazi na Kosovu dana 22. marta 1989. godine.

Shodno tome, sa stanovišta krivičnog prava, na Kosovu je od 10.06.1999. godine bio u primeni Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, od 01.07.1977; Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, od 01.07.1977, a za nekolicinu određenih krivičnih dela i Krivični zakon Socijalističke Republike Srbije, od 01.07.1977, a ovi zakoni su bili na snazi sve dok nisu ukinuti drugim krivičnim zakonima.

I kada je reč o vatrenom oružju, nakon 10.06.1999. pa sve do danas, krivična pitanja su uređena i propisana sledećim pravnim aktima:

- 1) Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, koji je stupio na snagu 01.07.1977;
- 2) Uredba UNMIK-a br. 2001/7 o dozvolama za posedovanje oružja na Kosovu, koja je stupila na snagu 04.06.2001;
- 3) Krivični zakonik Kosova, koji je stupio na snagu 06.04.2004;
- 4) Krivični zakonik Kosova, koji je stupio na snagu 01.01.2013, kao i
- 5) Krivični zakonik Kosova, koji je trenutno na snazi.

2.2 Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo (1977)

Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo (u daljem tekstu: KZK) propisivao je dva (2) krivična dela na polju oružja:

- 1) Krivično delo „**Izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela**”, propisano članom 198. KZK-a, i
- 2) Krivično delo „**Nezakonit posed oružja ili eksplozivnih materija**”, propisano članom 199. KZK-a.

Krivično delo „**Izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela**”, propisano članom 198. KZK-a, predviđalo je dva (2) oblika izvršenja ovog dela, i to: osnovni oblik, propisan stavom 1. i lakši oblik propisan stavom 2.

Osnovni oblik ovog krivičnog dela izvršava svako ko je radi izvršenja krivičnog dela izradio, nabavio ili omogućio drugom da dođe do oružja, eksplozivne materije ili sredstva potrebnih za njihovo pravljenje, i otrova. Za ovaj oblik krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora od šest (6) meseci do (5) pet godina. Dok je lakši oblik ovog krivičnog dela učinio svako ko je izradio ili dao drugom lažan ključ, kalauz ili bilo koje drugo sredstvo za obijanje, iako je znao da je namenjeno za izvršenje krivičnog dela. Za ovaj lakši oblik ovog krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora do jedne (1) godine.

Sa druge strane, krivično delo „**Nezakonit posed oružja ili eksplozivnih materija**” propisano članom 199. KZK-a propisivalo je tri (3) oblika izvršenja, i to: osnovni oblik propisan stavom 1; lakši oblik propisan stavom 2. i kvalifikovan oblik propisan stavom 3.

Osnovni oblik ovog krivičnog dela iz stava 1. može učiniti svako ko je neovlašćeno izradio, prodavao, nabavljao ili razmenjivao vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije ili ko je neovlašćeno držao vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije, čije nabavljanje nije dozvoljeno građanima. Za ovaj osnovni oblik ovog krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora do tri (3) godine. Lakši oblik ovog krivičnog dela može učiniti svako ko je bez dozvole nadležnog organa držao ili nosio dva ili više komada vatrenog oružja. Dakle, kao što se može videti, držanje ili nošenje dva (2) ili više komada vatrenog oružja bez dozvole nadležnog organa smatrano je krivičnim delom, dok je držanje ili nošenje jednog (1) komada vatrenog oružja bez dozvole nadležnog organa smatrano prekršajem. Za lakši oblik ovog krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora do jedne (1) godine. Dok je smatrano da je kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela izvršen ako je osnovni oblik iz stava 1. obuhvatao veću količinu vatrenog oružja, municije ili eksplozivnih materija. Za kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora od jedne (1) do deset (10) godina.

2.3 Uredba UNMIK-a o dozvoli za posedovanje oružja na Kosovu (2001)¹¹

Jedan od prvih pravnih akata donetih nakon 1999. godine na Kosovu koji se odnosi na oružje je Uredba UNMIK-a br. 2001/7 o dozvoli za posedovanje oružja na Kosovu, potpisana 21.02.2001, od strane specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN, g. Hansa Hækkerupa, koja je stupila na snagu 04.06.2001.

U skladu sa ovom Uredbom, „oružje” predstavlja spravu koja je napravljena ili se koristi ili je pogodna za nanošenje telesne povrede. Tu spadaju, ali ne isključivo, svi oblici municije, samostreli, lukovi i strele, biber-sprej, CS gas, oružje sa manevarskom municijom, kopije oružja, oružje za onesposobljavanje, laseri i sve vrste oružja iznete u tabeli A aneksa ove Uredbe ili slična oružja.

U Aneksu A ove Uredbe, oružje je klasifikovano i definisano na sledeći način: 1. Automatska puška; 2. Poluautomatska puška; 3. Puška sa zatvaračem; 4. Automatski pištolj; 5. Poluautomatski pištolj; 6. Revolver; 7. Laki mitraljez; 8. Teški mitraljez; 9. Onesposobljeno oružje; 10. Granate; 11. Protivtenkovski top; 12. Protivvazdušno oružje; 13. Rasprskavajuća granata (ručna bomba); 14. Šok bomba; 15. Protivpešadijska mina; 16. Protivtenkovska mina; 17. Eksplozivi; 18. Municija za lako oružje; 19. Municija za oružje; 20. Municija za indirektno vatreno oružje; 21. Lovačko oružje i 22. Rekreativno oružje.

Član 2. ove Uredbe propisuje da je Policija UNMIK-a, jedini organ odgovoran za odobravanje posedovanje oružja (u daljem tekstu: „OL”), sa izuzetkom oružja za koje dozvolu izdaje KFOR.

Sa druge strane, član 8. ove Uredbe predviđa krivična dela u oblasti oružja i kazne zaprećene za ova krivična dela. Shodno tome, ovom odredbom su propisana sledeća krivična dela:

- (a) „Smatraće se da neka osoba vrši krivično delo ako je vlasnik oružja, ako kontroliše, poseduje ili koristi oružje, a pri tome nema važeći OL za to oružje” i za isto je zaprećena kazna zatvora od najviše 8 godina ili novčana kazna do 15.000 DM,¹² ili obe zajedno. Bilo koja vrsta dozvole izdate datom licu automatski se poništava.
- (b) „Smatraće se da bilo koja osoba vrši krivično delo ako koristi ili maše bilo kojim oružjem na preteći način, na način koji zastrašuje, ili na neki drugi nedozvoljeni način, ili navodi saučesnika da to radi” i za isto je zaprećena kazna zatvora do 10 godina ili novčana kazna do 20.000 DM, ili obe zajedno, a svaka vrsta OL-a izdata datom licu se automatski poništava;
- (c) „Smatraće se da bilo koja osoba koja ima OL vrši krivično delo ako ne obavesti Policiju UNMIK-a o bilo kakvoj promeni vlasništva, posedovanja ili kontrole oružja za koje je iz-

11 https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/03albanian/A2001regs/RA2001_07.pdf

12 DM-“Deutsche Mark”/nemačka marka.

data dozvola” i biće kažnjena kaznom zatvora do najviše 8 godina ili novčanom kaznom do 15.000 DM, ili obe zajedno, a svaka vrsta dozvole izdate datom licu se automatski poništava;

- (d) „Bilo koja osoba koja daje lažne informacije, usmeno ili u pisanom obliku, u bilo kojoj fazi procedure podnošenja molbe za izdavanje OL, čini krivično delo” i za ovo krivično delo je zaprećena kazna zatvora do 3 godine ili novčana kazna do 10.000 DM ili obe zajedno, a svaka vrsta OL-a izdata datom licu se automatski poništava;
- (e) „Bilo koja osoba koja izrađuje, poseduje, prodaje ili nabavlja lažne OL vrši krivično delo” i za ovo krivično delo je zaprećena kazna zatvora do 3 godine ili novčana kazna do 10.000 DM ili obe zajedno, a svaka vrsta OL-a izdata datom licu se automatski poništava;
- (f) „Bilo koja osoba kojoj je izdat OL čini krivično delo ukoliko na zahtev pripadniku organa za sprovođenje zakona odmah ne pokaže oružje za koje je izdata dozvola, ili ako to oružje nema u svom posedu, a pripadniku organa za sprovođenje zakona ne pruži informacije o mestu na kome se ono nalazi” i za ovo krivično delo je zaprećena kazna zatvora do 3 meseca ili novčana kazna do 5.000 DM ili obe zajedno, a svaka vrsta OL-a izdata datom licu se automatski poništava;
- (g) „Bilo koja osoba kojoj je izdat OL vrši krivično delo ako ne obavesti Policiju UNMIK-a o bilo kakvoj promeni adrese prebivališta koja mora biti prijavljena Policiji UNMIK-a u roku od 15 dana od dana promene adrese prebivališta” i za ovo krivično delo je zaprećena kazna zatvora do 3 meseca ili novčana kazna do 5.000 DM ili obe zajedno, a svaka vrsta OL-a izdata datom licu se automatski poništava.

Takođe je važno napomenuti da je načelnik Policije UNMIK-a mogao da zapleni bez naknade bilo koje oružje za koje nije izdata dozvola ili bilo koje oružje sa dozvolom koje se koristilo ili držalo na način koji nije bio u saglasnosti sa uslovima OL. Takvo konfiskovano oružje je moglo da bude uništeno ili je Policija UNMIK-a mogla da ga koristi za policijske namene.

Sem toga, ova Uredba uređuje i puno drugih pitanja u vezi sa izdavanjem ovih dozvola za posedovanje oružja, nakon toga provere osoba koje su podnale zahtev za dobijanje OL, odbijanje, obustavljanje ili otkazivanje OL-a, važenje OL-a itd.

2.4 Krivični zakonik Kosova (2004)¹³

Nakon tri i po godine kontinuiranog i intenzivnog rada, početkom marta 2003. godine pripremljena je konačna verzija Krivičnog zakonika Kosova, koja je nakon toga prosleđena Vladi i Skupštini Kosova. Nakon razmatranja ovog zakonika od strane ovih najviših organa vlasti na Kosovu, uz određene primedbe i sugestije, Krivični zakonik je upućen Kancelariji UNMIK-a,

13 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8674>

pošto su u to vreme Kosovom upravljale Ujedinjene nacije, a nadležnost za donošenje krivičnih zakona predstavljala je rezervisano ovlašćenje. Shodno tome, Krivični zakonik Kosova je usvojio specijalni predstavnik generalnog sekretara UN g. Michael Steiner, dana 06.07.2003, a isti je stupio na snagu 06.04.2004.¹⁴

Krivični zakonik Kosova je proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/25 od 06.07.2003. godine i bio je na snazi do 31.12.2012.

Prvobitno je ovaj zakonik nosio naziv „Privremeni krivični zakonik Kosova”, međutim kasnije je Zakonom o izmeni i dopuni Privremenog krivičnog zakonika Kosova,¹⁵ u naslovu Privremenog krivičnog zakonika Kosova i u celom tekstu ovog zakonika, fraza „Privremeni krivični zakonik Kosova” zamenjena frazom „Krivični zakonik Kosova” (KZK).

Shodno zakonskim odredbama KZK-a izraz „oružje” označava instrument smišljen, upotrebljen ili upotrebljiv za nanošenje telesnih povreda. Izraz uključuje, ali se ne ograničava na sve oblike municije, samostrel, luk i strele, sprej za oči, suzavac, oružja koja opaljuju čorke, kopije oružja, omamljivače, lasere i sve kategorije oružja nabrojane u Tabeli A u prilogu Uredbe UNMIK-a br. 2001/7 o dozvoli za posedovanje oružja na Kosovu, ili slična oružja.¹⁶

Odredbama posebnog dela KZK-a propisana su četiri (4) krivična dela u vezi sa oružjem, koja su činila deo Glave krivičnih dela protiv javnog reda i pravnih radnji (Glava XXVIII).

Član 327 KZK-a predviđa krivično delo „Neovlašćena nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena ili prodaja oružja”. Osnovni oblik ovog krivičnog dela, iz stava 1. ovog člana, izvršava „Ko god neovlašćeno nabavlja, prevozi, proizvodi, razmenjuje ili prodaje oružje”, za šta je zaprećena novčana kazna do 7.500 evra ili kazna zatvora od jedne do osam godina. Sa druge strane, smatra se da je učinjen teži oblik ovog krivičnog dela, ako se radi o „većoj količini oružja”, za šta je zaprećena kazna zatvora od jedne do deset godina, dok stav 3. ovog člana propisuje obavezno trajno oduzimanje ovog oružja.

Član 328 KZK-a propisuje krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja”, čiji je osnovni oblik počinio „Ko god upotrebljava oružje ili maše oružjem na preteći, zastrašujući ili neki drugi neovlašćeni način, ili uputi drugo lice da radi to isto”, za šta je zaprećena novčana kazna do 10.000 evra ili kazna zatvora od jedne do deset godina. Poseban oblik ovog krivičnog dela propisan je stavom 2 ovog člana, i to „Ko god poseduje, kontroliše, ima ili upotrebi oružje bez važeće dozvole za to oružje”, za koje je zaprećena novčana kazna do 7.500 evra ili kazna zatvora od jedne do osam godina. Dok je u stavu 3. gore navedenog člana predviđen teži oblik ovog krivičnog dela koje se smatra izvršenim kada poseban oblik ovog krivičnog dela iz stava 2. ovog člana obuhvata „veliku količinu oružja”,

14 Salihu, Ismet: *E drejta penale*, Pjesa e përgjithshme (Krivično pravo, opšti deo), Priština, 2015, str.117.

15 Zakon br. 03/L-002 o izmeni i dopuni Privremenog krivičnog zakona Kosova, od dana 06.11.2008. <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2601>

16 Član 108, stav 28 KZK-a.

za šta je zaprećena kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina. Drugi poseban oblik ovog krivičnog dela propisan je i stavom 4. ovog člana, koji izvršava „Ko god ne prijavi Policiji UNMIK-a bilo kakvu promenu vlasništva, posedovanja ili kontrole odobrenog oružja”, za šta je zaprećena novčana kazna do 7.500 evra ili kazna zatvora u trajanju od jedne do osam godina. I za ovo krivično delo je propisano obavezno oduzimanje neodobrenog oružja ili odobrenog oružja upotrebljenog ili držanog na bilo kakav način koji nije u saglasnosti sa uslovima izdavanja dozvole za oružje.¹⁷

Sem toga, KZK propisuje i krivična dela „Neudovoljavanje uslovima za odobrenje oružja” (član 329) i „Izrada i nabavka oružja i oruđa projektovanih za izvršenje krivičnog dela” (član 330).

2.5 Krivični zakonik Kosova (2013)¹⁸

Kao što je ranije navedeno, KZK je bio na snazi od 06.04.2004. do 31.12.2012. godine, dok je 20.04.2012. godine Skupština Kosova usvojila Krivični zakonik Kosova,¹⁹ koji je objavljen u Službenom listu 19. 07. 2012. godine, a stupio je na snagu 01.01.2013.

U skladu sa KZK-om, „oružje” označava bilo koji predmet ili napravu napravljenu na takav način da pod pritiskom gasova, koji se oslobađaju sagorevanjem eksploziva, struje, materijala, sabijenog gasa, ili druge potencijalne energije, izbacuje projekte u obliku metka, sačme, gasa, tečnosti, strelica ili drugih komponenti, koji su napravljeni ili se koriste za nanošenje telesne povrede ili psihičke povrede, ili se koriste da nanesu povredu, čak i psihološku, i bilo koji drugi predmet čija je glavna svrha izvršenje fizičkog napada na fizički integritet ljudi ili imovine. Izraz oružje takođe uključuje i municiju, delove za oružje, kao i nuklearna, biološka i hemijska oružja.

¹⁷ Član 328, stav 1, KZK.

¹⁸ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2834>

¹⁹ Krivični zakonik Kosova br. 04/L-082, od 20.04.2012.

Pored toga, zakonskim odredbama KZK-a, propisano je da je oružje: 1. vatreno oružje; 2. trofejno oružje; 3. pneumatsko (vazdušno) oružje; 4. oružje koje ispušta otrovna isparenja; 5. eksplozivno oružje; 6. oružje sa oprugom ili tetivom; 7. hladno oružje;²⁰ 8. oružja za svetlosno – zvučnu signalizaciju; 9. oružje sa elektrošokom i 10. oružje sa usmerenom energijom.

20 Vrhovni sud Kosova je u svojoj presudi Pml. br. 611/2023 od 06.12.2023. pojasnio šta se smatra „hladnim oružjem“ u značenju krivičnopravnih odredaba i naglasio da se „nož“ ne smatra „hladnim oružjem“ u svim slučajevima. U tom smeru, Vrhovni sud Kosova je u navedenoj presudi konstatovao da radnje učinioa, okrivljenog R.B, opisane u presudi prvostepenog suda, ne predstavljaju krivično delo, pošto i nož i šrafciğer, nemaju atribute „hladnog oružja“, kao osnovna obeležja bića krivičnog dela „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja“, iz člana 366, stav 1. KZK-a, iz dolenavedenih razloga. Shodno tome, član 366, stav 1. KZK-a propisuje da osnovni oblik ovog krivičnog dela izvršava „Svako lice koje ima u vlasništvu, kontroli ili posedu, oružje u suprotnosti sa zakonima koji se odnose na to oružje, kazniće se novčano u visini do sedam hiljada i petsto (7.500) evra, ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina“. Radnje izvršenja ovog oblika krivičnog dela su propisane alternativno i sastoje se od: vlasništva, kontrole ili posedovanja oružja, a da bi se ovo krivično delo smatralo izvršenim, čin izvršenja mora da je u suprotnosti sa važećim zakonom koji se odnosi na takvo oružje. Kao što se može videti, ova zakonska odredba je usmeravajućeg karaktera odnosno predstavlja takozvanu normu sa „blanketnom dispozicijom“, budući da u slučaju izvršenja ovog krivičnog dela upućuje na primenu važećeg zakona o oružju, što je u ovom slučaju Zakon br. 05/L-022 o oružju, od 23.07.2015. Ovaj Zakon u svom članu 2, stavu 1.24. propisuje, „hladno oružje“ kao svaki predmet koji se može koristiti za napad ili za nanošenje telesnih povreda, uz korišćenje fizičke sile napadača, u slučaju kada se drže na javnim skupovima, u javnim objektima ili sličnim mestima. Takođe, ovom zakonskom odredbom se propisuje da će se „njihova klasifikacija („hladnog oružja“) izvršiti podzakonskim aktom nadležnog organa“. Samim tim je na osnovu ove zakonske odredbe nužno sprovesti i podzakonske akte nadležnog organa koji propisuju klasifikaciju hladnog oružja. U tom smeru, takav akt kojim je izvršena klasifikacija hladnog oružja je Administrativno uputstvo br. 14/2010 (MUP) o hladnom oružju od dana 12.05.2010. Član 2. stav 1.2. ovog Uputstva predviđa da „**Kontaktno oružje** označava hladno oružje prvenstveno osmišljeno da sa jedne strane ne sadrži projektil ili da se ne koristi kao projektil a sa druge strane da ubode ili udari metu sa blizine“, dok je stavom 2. ovog člana propisano da se „poseban spisak (hladnog oružja) po potkategorijama može naći u: Prilogu 1 (Projektilno oružje) i Prilogu 2 (Kontaktno oružje)“. Prilog 2 ovog Uputstva propisuje kontaktno oružje, koje je klasifikovano u tri (3) grupe i to: 1) Šiljasto oružje; 2) Tupog oružje i 3) Kombinacija šiljastog i tupog oružja. Zatim, šiljasto oružje je podeljeno u dve (2) grupe: 1) noževi i 2) mačevi. Sa druge strane, u nastavku ovog Priloga propisane su vrste noževa, koje se mogu podeliti u deset (10) grupa, i to: **1. Nož koji se sklapa, čakija** (ili slična sprava) čije se sečivo otvara automatski pomoću gravitacije ili centrifugalne sile, ili pritiskom na dugme, pomoću federa ili sprave koja se nalazi unutra ili koja je prikačena na dršku noža; **2. Balistički nož** koji ispaljuje sečivo nalik nožu ili drugi materijal bilo kojim sredstvom osim eksplozivom; **3. Nož sa koricama** koje se povlače u njegovu dršku pomoću gravitacije ili centrifugalne sile, ili pritiskom na dugme, pomoću federa ili sprave koja se nalazi na, ili je sastavni deo korica, drške ili sečiva noža. **4. Bodež, nož ili šiljak**, ili druga sprava koja ima jedno ili više šiljastih sečiva ili šiljak koji ima dršku ugrađenu poprečno oko sečiva ili šiljka, koja pruža potporu sečivu ili šiljku preko dlana ruke, tako da se osoba može ubosti ili saseći udarcem ili guranjem; **5. Sklopljen nož** ili druga sprava koja ima jedno ili više sečiva ili šiljak, koji je ugrađen u dršci napravljenoj od bilo koje čvrste supstance, koja se može pričvrstiti oko šake korisnika da bi se zaštitio zaglavlak i povećao efekat udarca, ili koji je prilagođen za takvu upotrebu; **6. Leptir nož ili „balisong“** ili druga sprava koja se sastoji od jednog ili više sečiva ili šiljka koji ulaze u dve drške na sečivu ili šiljku pomoću poprečnih osovinskih iglica i koji se mogu otvoriti gravitacijom ili centrifugalnom silom; **7. Zvezdasti nož** ili druga sprava koja se sastoji od više ugaonih tačaka, sečiva ili šiljka, okrenutih ka spolja oko centralnog dela, dizajnirani da se okreću oko centralnog dela u letu kada se bace na metu; **8. Noževi za gađanje** su noževi koje su uvek u jednom komadu, umesto tradicionalnih noževa koji imaju ručicu odvojenu od noža. Svrha ove izrade je da se stvori trajan nož za uravnoteženu raspodelu težine. Pored toga, neki noževi za gađanje su sa dve oštrice, mada su ivice skoro uvek tupe (da bi sprečili da dođe do posekotine na rukama, prilikom bacanja u nekoliko hvatanja); **9. Bajonet** je nož prilagođen da stane na kraju cevi puške i koristi se u vidu oružja u borbi izbliza, i **10. Noževi kojima nije moguće ući u trag** su noževi koji su napravljeni od kombinacije materijala kojima se ne može ući u trag kroz metalni detektor. Vrhovni sud Kosova je, na osnovu gore navedenog, pojasnio da su noževi kao šiljasto oružje klasifikovani u deset (10) grupa sa gore navedenim karakteristikama, dok u ovom slučaju, nož koji je oduzet okrivljenom R.B. ne pripada nijednoj od ovih grupa noževa, pa se samim tim ne smatra „hladnim oružjem“ u značenju krivičnog dela za koje je isti okrivljen i oglašen krivim. Iz spisa predmeta (u kojoj se nalazi i nož) se vidi da je nož koji je oduzet okrivljenom R.B. nož koji se ubičajeno koristi u raznim kuhinjama za pripremu hrane. Shodno tome, na osnovu gore navedenih razloga, Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da se u konkretnom slučaju navedeni nož ne smatra „hladnim oružjem“, te na osnovu njega radnje okrivljenog R.B., opisane u dispozitivu presude prvostepenog suda ne

Takođe, odredbe KZK-a propisuju da se oružjem u smislu ovog zakonika ne smatraju: 1. oružja koja se koriste u industrijske svrhe; 2. ukrasno oružje; 3. imitacije oružja; 4. vatreno oružje koje je trajno onesposobljeno za upotrebu (deaktivirano) primenom tehničkih procedura koje su garantovane od strane stručnog tela ili priznate od strane stručnog tela i 5. harpuni za podvodni ribolov.²¹

Odredbama posebnog dela KZK-a propisano je šest (6) krivičnih dela u vezi oružja, i to:

- 1) „Nezakonit uvoz, izvoz, nabavka, transport, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnih materija” (član 372);
- 2) „Nezakonito uništenje, uklanjanje ili menjanje oznaka na oružju ili municiji” (član 373);
- 3) „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja” (član 374);
- 4) „Korišćenje oružja ili opasnog oruđa” (član 375);
- 5) „Lažne dozvole za oružje, odobrenja i licence i davanje lažnih podataka” (član 376) i
- 6) „Proizvodnja i nabavka oružja i oruđa namenjenih izvršenju krivičnih dela” (član 377).²²

Svih ovih šest (6) krivičnih dela sistematizovano je u zasebnom poglavlju posebnog dela KZK-a pod zaglavljem „Dela u vezi oružja” – Glava XXX.

Shodno tome, kao što se može videti, u KZK iz 2013. godine data je šira definicija oružja, izvršena je klasifikacija oruđa koje se smatra oružjem, kao i onih koje se ne smatraju oružjem, a broj krivičnih dela je povećan i po prvi put su ova krivična dela sistematizovana u zasebno poglavlje posebnog dela KZK-a. Takođe, formulacija „veća količina oružja”, koja je ranije predstavljala kriterijum za kvalifikaciju krivičnih dela, zamenjena je izrazom „više od četiri (4) komada oružja ili više od četiri stotine (400) metaka”.

sadrže elemente krivičnog dela „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, iz člana 366, stav 1. KZK-a. Shodno tome, Vrhovni sud Kosova je odlučio da usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti i da preinači presude sudova nižih instanci, oslobađajući okrivljenog R.B.

²¹ Član 120, stav 38. KZK-a.

²² Ova krivična dela nisu dalje obrađena u ovom delu, s obzirom da je njihova sadržina ista sa krivičnim delima u vezi oružja propisanim KZK-om koji je trenutno na snazi.

3. Odnosni zakoni o oružju i oružje

3.1 Opšti osvrt

Kao što je gore navedeno, zakonske odredbe posebnog dela KZK-a koje propisuju krivična dela koja se odnose na oružje su zakonske odredbe usmeravajućeg karaktera, ili sa tzv. „**blanketnom dispozicijom**”, budući da kada je reč o radnjama izvršenja ovih krivičnih dela iste usmeravaju na primenu važećeg zakona o oružju, a u ovom slučaju, u načelu, važeći zakon o oružju je zapravo Zakon br. 05/L-022 o oružju, od 23.07.2015.²³

Takođe, drugi važni zakoni u ovoj oblasti uključuju i: Zakon br. 03/L-246 o oružju, municiji i odgovarajućoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost, od 28. 10. 2010,²⁴ Zakon br. 05/L-134 o legalizaciji i predaji oružja, municije i eksplozivnih sredstava, od 31.03.2017.²⁵ kao i nekolicina drugih zakona o kojima će biti reči u nastavku ove publikacije.

3.2 Zakon o oružju

Zakon br. 05/L-022 o oružju, od 23.07.2015.²⁶ (u daljem tekstu: „Zakon o oružju”) smatra se osnovnim zakonom u oblasti oružja na Kosovu i jedan je od najvažnijih zakona u ovoj oblasti. Skupština Kosova je ovaj zakon usvojila 23.07.2015, a objavljen je u Službenom listu 19.08.2015.

S obzirom da se zakonske odredbe koje propisuju krivična dela u vezi sa oružjem pozivaju na primenu ovog zakona, u nastavku ćemo dati komentar, obraditi i osvrnuti se detaljnije na odredbe ovog Zakona koje se smatraju važnim za presuđivanje i postupanje sudija i tužilaca

²³ Stupanjem na snagu ovog zakona, pređašnji Zakon br. 03/L-143 o oružju, od dana 17.09.2009. stavljen je van snage.

²⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2737>

²⁵ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=14605>

²⁶ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11018>

u datim predmetima, što je posredno ili neposredno povezano sa elementima bića krivičnih dela vezanih za oružje.

Pre svega, treba istaći da Zakon o oružju uređuje uslove za nabavljanje, držanje, nošenje, čuvanje, proizvodnju, onesposobljavanje, popravljanje, trgovinu, uvoz, tranzit, prodaju, prevoz i obeležavanje oružja i municije za fizička i pravna lica na teritoriji Kosova, kao i izvoz sa Kosova namenjen isključivo za civilnu upotrebu.²⁷

Ovaj zakon ima za cilj da bude u skladu sa Uredbom (EU) br. 258/2012 Evropskog Parlamenta i Saveta od 14.03.2012 kojom se primenjuje član 10. Protokola Ujedinjenih Nacija protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom kojim se dopunjava Konvencija Ujedinjenih Nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (Protokol UN o vatrenom oružju), i propisuju ovlašćenja za izvoz i uvoz i mere za tranzit oružja, njihovih delova, sklopova i municije i Direktivom Saveta 91/477/KEE o nadzoru nabavke i držanja oružja, izmenjene Direktivom 2008/51/EK Evropskog Parlamenta i Saveta od 21. maja 2008. godine.

S druge strane, odredbe ovog Zakona pojašnjavaju da je promet naoružanja, opreme, oružja, delova oružja i municije, za vojne potrebe, predmet Zakona o prometu strateške robe.²⁸ Odredbe ovog zakona ne važe na vojno naoružanje, opremu, oružje, delove oružja i municiju, namenjene za potrebe Kosovskih bezbednosnih snaga i drugih ovlašćenih institucija državne bezbednosti.²⁹

Početne odredbe ovog Zakona daju definicije izraza i skraćenica koje se odnose na brojna pitanja iz oblasti oružja generalno, a posebno vatrenog oružja.

Zakonskim odredbama Zakona o oružju uređen je i postupak i uslovi koji moraju biti ispunjeni za nabavljanje i posedovanje oružja, kako od strane fizičkih tako i pravnih lica. Zatim propisuju vrste dozvola koje se mogu izdati fizičkim i pravnim licima, kao i konkretne uslove koji moraju biti ispunjeni.

S tim u vezi, član 17. Zakona o oružju predviđa da su dozvole za fizička lica: 1. dozvola za posedovanje vatrenog oružja; 2. dozvola za kolekcionarske oružje; 3. dozvola za lovačko oružje; 4. dozvola za oružje za streljaštvo; i 5. dozvola za oružje kategorije D.

Dok su za pravna lica predviđene sledeće vrste dozvola: 1. dozvola za posedovanje vatrenog oružja; 2. dozvola za proizvodnju oružja, delova oružja i municije A kategorije; 3. dozvola za

²⁷ Član 1, stav 3. Zakona br. 05/L-022 o oružju, od dana 23.07.2015, propisuje „Trgovina naoružanja, opreme, oružja i delova oružja i municije za vojne svrhe podležu Zakonu o trgovini strateškom robom”, zbog čega se ova pitanja ne uređuju odredbama Zakona o oružju.

²⁸ Zakon br. 04/L-198 o trgovini strateškom robom, od 29.07.2013.

²⁹ Član 1. Zakon o oružju.

popravku oružja A kategorije; 4. dozvola za prikupljanje oružja; 5. dozvola za promet oružja i municije; 6. dozvola za prevoz oružja; i 7. dozvola za oružje D kategorije.

Takođe, Zakonom o oružju uređuje se postupak oduzimanja licenci, dozvola, oružja, oružnih listova i municije, u slučaju da fizičko ili pravno lice ne ispoštuje kriterijume propisane ovim zakonom.

3.3 Zakon o izmeni i dopuni zakona koji propisuju posebne upravne postupke i njihova harmonizacija sa Zakonom br. 05/L-031 o opštem upravnom postupku³⁰

Ovaj zakon ima za cilj da izmeni i dopuni posebne zakone koji uređuju posebne upravne postupke, obezbeđujući garanciju poštovanja opštih načela i stepena zaštite prava i pravnih interesa stranaka, kao što je zagarantovano odnosnim Zakonom o opštem upravnom postupku.

Ovim zakonom je izmenjeno i dopunjeno nekoliko zakona, uključujući i Zakon o oružju. Zakon o oružju je izmenjen i dopunjen u administrativnom delu, koji se odnosi na proveru i utvrđivanje ispunjenosti određenih uslova za davanje saglasnosti za kupovinu oružja, kako fizičkim tako i pravnim licima, kao i pravo nezadovoljne stranke da izjavi žalbu.

3.4 Zakon o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost

Zakon br. 03/L-246 o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost, od 28.10.2010.³¹ ima za cilj da propiše zakonske odredbe u vezi sa nabavljanjem oružja, municije i prateće bezbednosne opreme za potrebe ovlašćenih državnih bezbednosnih institucija.

30 Zakon br. 08/L-176 o izmeni i dopuni zakona koji propisuju posebne upravne postupke i njihova harmonizacija sa Zakonom br. 05/L-031 o opštem upravnom postupku, usvojen je u Skupštini Kosova 15.06.2023, a objavljen je u Službenom listu 06.07.2023.

31 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2737>

Ovaj Zakon³² uređuje proizvodnju, popravku, promet, uvoz, izvoz, obeležavanje, evidentiranje, obezbeđenje pri skladištenju i prevozu i ocenjivanje usklađenosti sa uslovima za oružje, municiju i pripadajuću bezbednosnu opremu za potrebe ovlašćenih državnih bezbednosnih institucija.

Prema odredbama ovog Zakona, u ovlašćene državne bezbednosne institucije spadaju: Kosovske bezbednosne snage, Policija Kosova, Policijski inspektorat Kosova, Kosovska obaveštajna agencija, Kosovska akademija za javnu bezbednost, Kazneno-popravna služba, Carina Kosova, Kosovska agencija za šume, Kosovska agencija za forenziku, kao i druge ovlašćene institucije koje se mogu osnovati posebnim zakonom.

3.5 Oružje i njihova klasifikacija

Pre svega, treba napomenuti da je definicija oružja i njihova klasifikacija prvenstveno propisana odredbama KZK-a i Zakona o oružju, kao i drugim zakonima iz ove oblasti.

3.5.1 Oružje i njihova klasifikacija shodno KZK-u

Član 113, stav 40. KZK-a propisuje da „**oružje**” jeste svaki predmet ili sprava izrađena tako da pod pritiskom gasa, koji se oslobađa tokom sagorevanja eksplozivnog materijala, električne struje, komprimovanog gasa ili druge potencijalne energije, izbacuje projekte u obliku zasebnog metka,³³ snopa sačme, gasa, tečnosti, strelica ili drugih komponenti, koji su napravljeni ili se koriste za nanošenje telesne povrede i fizičke ali i psihološke traume, i svaka druga stvar čija je glavna svrha izvršenje fizičkog napada na fizički integritet ljudi ili na imovinu.

Kao što se vidi, ova zakonska odredba daje opštu definiciju oružja i kao takva obuhvata sve predmete ili naprave izrađene tako da pod pritiskom gasa, ispale projektil u obliku zasebnog metka, snopa sačme, gasa, tečnosti, strela ili drugih sklopova i svaki drugi predmet čija je glavna svrha izvršenje fizičkog napada na fizički integritet ljudi ili imovine.

Takođe treba napomenuti da se oružjem ne smatraju samo određeni predmeti ili sprave koji su izrađeni tako da pod pritiskom gasa, koji se oslobađa tokom sagorevanja eksplozivnih materija, električne energije, komprimovanog gasa ili druge potencijalne energije, izbacuju projekte u obliku metka, već i predmeti ili sprave koji izbacuju snop sačme, gas, tečnost, strelu ili slične sklopove.

32 Ovaj Zakon je izmenjen Zakonom br. 05/L-017 o izmeni i dopuni Zakona br. 03/L-246 o dobavljanju oružja, municije i drugih bezbednosnih uređaja za potrebe ovlašćenih državnih bezbednosnih institucija, od dana 23. 07. 2015.

33 Metak je jedinica municije: za modernu čauru malokalibarskog oružja, metak predstavlja kombinaciju projektila, barutnog punjenja, kapisle i čaure u jednoj jedinici.

Na osnovu gorenavedene definicije, oružjem se smatraju i pomenuti predmeti i sprave koji se izrađuju i koriste za nanošenje telesnih povreda ili fizičke štete, kao i sprave koje se izrađuju i koriste za nanošenje psihičke štete. Takvim se smatraju i predmeti čija je osnovna namena izvršenje fizičkih napada na ljude i imovinu. Drugim rečima, KZK sadrži veoma široku definiciju oružja, pošto se svi gorenavedeni predmeti ili sprave smatraju takvim.

Takođe, na osnovu navedene zakonske odredbe, oružjem se smatraju i: municija, delovi i sklopovi oružja, kao i nuklearno, biološko i hemijsko oružje.

Prema KZK-u, oružje je klasifikovano u deset (10) grupa, i to: 1. vatreno oružje; 2. trofejno oružje; 3. pneumatsko (vazdušno) oružje;³⁴ 4. oružje koje se koristi za izbacivanje iritantnog gasa; 5. eksplozivno oružje; 6. oružje sa tetivom ili oprugom; 7. hladno oružje; 8. oružja za svetlosno – zvučnu signalizaciju; 9. oružje sa elektrošokom³⁵ i 10. oružje na struju.

Sa druge strane, prema gorenavedenoj odredbi KZK-a oružjem na osnovu ovog zakonika se ne smatraju: 1. oružja koja se koriste u industrijske svrhe; 2. ukrasno oružje; 3. imitacije oružja;³⁶ 4. vatreno oružje koje je trajno onesposobljeno za upotrebu (deaktivirano) primenom tehničkih procedura koje su garantovane od strane stručnog tela ili priznate od strane stručnog tela³⁷ i 5. harpuni za podvodni ribolov. Dakle, pored definisanja i klasifikacije oružja, kao što se vidi iz odredaba KZK-a, propisano je i šta se ne smatra oružjem.

Takođe, pored definicije oružja i njihove klasifikacije, odredbe KZK-a uređuju i propisuju još nekoliko drugih aspekata u vezi sa oružjem. S tim u vezi, mogu se istaći sledeći važni aspekti:

- **Pre svega**, kao što je ranije pomenuto, za razliku od mnogih drugih savremenih krivičnih zakonika, KZK je posvetio posebno poglavlje krivičnim delima vezanim za oružje, koje nosi naziv „Krivična dela u vezi sa oružjem” - Glava XXIX. Ovo poglavlje predviđa šest (6) krivičnih dela vezana za oružje, koja će biti obrađena i razrađena u nastavku ove publikacije;

- **Drugo**, kod nekih krivičnih dela posedovanje oružja, upotreba oružja ili pretnja upotrebom oružja čine elemente za kvalifikaciju određenog krivičnog dela. Shodno tome, kod krivičnog

34 Vazdušno oružje je oružje kroz koje se ispaljuje projektil pod pritiskom komprimovanog vazduha ili gasova. Ovakvi vidovi oružja se mogu podeliti na tri vrste, u zavisnosti od njihove izvorne jačine: 1. Sa ugljen-dioksidom (CO₂), snažno oružje koje koristi kasetno oružje sa komprimovanim ugljen-dioksidom, 2. snagom spirale, koji koriste zavojnicu za kompresiju vazduha u vazdušnoj komori, i 3. Sa pneumatskom pumpom sa snagom poluge koja omogućava kompresiju vazduha u vazdušnoj komori.

35 Oružje sa elektrošokom smatra se oružjem koje se koristi za privremeno onesposobljavanje osobe putem elektrošoka, koje ima za cilj da onemogući funkcionisanje površnih mišića.

36 Imitacijom oružja smatra se predmet čiji spoljašnji izgled podseća na oružje, ali se ne može koristiti kao vatreno oružje i ne pripada kategorijama A, B, C i D.

37 Deaktivirano ili onesposobljeno oružje je oružje kategorije A, B, C i D, čiji su glavni delovi trajno deaktivirani i nisu prikladni za upotrebu usled deaktiviranja, obezbeđujući da su svi osnovni delovi oružja trajno onesposobljeni i da ih je nemoguće pomeriti, izmestiti i modifikovati tako da se oružje ponovo stavi u funkciju. Nadležan organ je dužan da potvrdi tehničke postupke i zahteve za obeležavanje prilikom prepravljjanja oružja.

dela „Pretnja”, član 181, stav 2. KZK, pretnja upotrebom oružja predstavlja element za kvalifikaciju ovog krivičnog dela; kod krivičnog dela „Razbojništvo” iz člana 317, stav 3. KZK-a, kvalifikovan oblik ovog krivičnog dela podrazumeva da je delo učinio učinilac koji je nosio oružje; kod krivičnog dela „Napad”, iz člana 184, stav 2. KZK, kvalifikovan oblik predviđa činjenicu da je ovo krivično delo izvršeno upotrebom oružja.

- **Treće**, upotreba određenog oružja u određenim okolnostima propisana je kao posebno krivično delo ili kao radnja činjenja određenog krivičnog dela. Shodno tome, nedozvoljeno nabavljanje, prevoz, proizvodnja, razmena ili prodaja oružja, eksploziva, radioaktivnih materija ili nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja u suprotnosti je sa članovima 170, 361 ili 364-369 ovog zakonika ili neovlašćeno nabavljanje, vlasništvo, kontrola, posedovanje ili upotreba oružja, eksploziva, radioaktivnih materija ili nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja, ili istraživanje ili izrada biološkog ili hemijskog oružja suprotno članovima 170, 361 ili 364-369 ovog zakonika, kao i preduzimanje drugih relevantnih radnji sa oružjem sastavni su deo krivičnog dela terorizma;³⁸ član 138, stav 3. KZK predviđa da će se svako ko pošalje, ili unese odnosno iznese sa teritorije Republike Kosovo oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal za izvršenje jednog ili više krivičnih dela iz ove glave, kazniti kaznom zatvora od pet (5) do petnaest (15) godina; određene radnje u vezi sa oružjem su posebno kriminalizovane u vezi sa delom izvršenja ratnih zločina (npr. „Korišćenje zabranjenih sredstava ili metoda ratovanja”, iz člana 150 KZK itd).

- **Četvrto**, član 56, stav 1, tačka 1.11. KZK, propisuje kao posebnu obavezu prilikom izricanja uslovne osude, nenošenje bilo kakve vrste oružja.

- **Peto**, u nekim slučajevima oružje je izričito predviđeno kao sredstvo izvršenja krivičnog dela. Shodno tome, krivično delo „Izazivanje opšte opasnosti”, iz člana 356, stav 1. KZK izričito propisuje oružje kao sredstvo izvršenja ovog krivičnog dela.

3.5.2 Oružje i njegova klasifikacija shodno Zakonu o oružju

3.5.2.1 Opšti osvrt

Kao i u KZK-u, Zakon o oružju takođe daje definiciju oružja i njegovu klasifikaciju. Međutim, za razliku od KZK, pored opšte definicije oružja, Zakon o oružju takođe daje posebne definicije određenih vidova oružja, i predviđa nekoliko posebnih kategorija oružja.

Shodno tome, član 2, stav 1, tačka 1.7. Zakona o oružju propisuje da „oružje” podrazumeva svako sredstvo ili napravu izrađenu tako da pod pritiskom gasa, koji se oslobađa tokom sago-revanja eksplozivnih materija, električne energije, gasa pod pritiskom ili druge potencijalne energije, izbacuje projekte u obliku metaka, sačme, gasa, tečnosti, strelica ili drugih sklopova, koji su izrađeni ili se koriste za nanošenje telesne povrede, fizičke i psihološke traume, i

38 Član 128, KZK.

svaka druga naprava koja je namenjena za izvršenje fizičkog napada na fizički integritet lica ili imovine.³⁹

3.5.2.2 Klasifikacija oružja

U skladu sa Zakonom o oružju, oružjem se smatraju: 1. vatreno oružje; 2. kolekcionarsko oružje; 3. vazdušno oružje; 4. oružje za upotrebu hemijskih sredstava; 5. eksplozivno oružje; 6. oružje sa tetivom ili oprugom; 7. hladno oružje; 8. oružje za svetlosno-zvučnu signalizaciju; 9. oružje za izazivanje elektroškova (paralizatori); i 10. oružje sa energetske usmeravanjem (OEU).⁴⁰

Takođe, oružje podrazumeva **a) municiju, b) adaptere i c) osnovne delove oružja**, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.⁴¹

- (a) **Municija** uključuje metke,⁴² dijabole⁴³ i druge projekte, zajedno sa njihovim kapislama i barutnim punjenjem;⁴⁴
- (b) **Adapter** je mehanički uređaj koji se postavlja na cev ili okvir, radi promene tipa ili kalibra cevi,⁴⁵ dok
- (c) **Osnovni delovi vatrenog oružja** podrazumevaju odvojene delove vatrenog oružja, kao što je: mehanizam za zatvaranje, ležište i cev vatrenog oružja, koji čine sastavni deo kategorije vatrenog oružja na koji su postavljene.⁴⁶

Na osnovu člana 4. Zakona o oružju, oružje je klasifikovano u četiri (4) grupe:

Kategorija A;

Kategorija B;

Kategorija C;

Kategorija D.

39 Član 3 Zakona br. 74/2014 „o oružju” Republike Albanije, od 10.07.2014, propisuje da se pod „oružjem” smatra svako sredstvo ili predmet koje je izrađeno tako da pod pritiskom gasova, koji se stvaraju sagorevanjem eksplozivnih materija, elektriciteta, gasova, baca zrno u vidu metka, sačme, gasa, tečnosti, strele, koje izazivaju fizičku ili psihičku štetu.

40 Član 3, stav 1. Zakona o oružju.

41 Član 3, stav 2. Zakona o oružju.

42 Metak je jedinica municije za vatreno oružje, koja predstavlja kombinaciju kapisle, barutnog punjenja, čaure i projektila u jednoj jedinici.

43 Dijabola je zrnasti projektil namenjen za ispaljivanje iz vazdušnog oružja, inače poznat kao „metak za vazdušne puške”.

44 Član 2, stav 1, tačka 1.41. Zakona o oružju.

45 Član 2, stav 1, tačka 1.39. Zakona o oružju.

46 Član 2, stav 1, tačka 1.35. Zakona o oružju.

Kategorija A - uključuje vatreno oružje zabranjeno za civile kao krajnje korisnike, a čine ga: 1. eksplozivni bojni projektili i bacači (A1); 2. automatsko vatreno oružje (A2); 3. vatreno oružje skriveno u drugim predmetima (A3); 4. municija sa probojnim, eksplozivnim ili zapaljivim projektilima, kao i projektili za takvu municiju i municija sa gumenim mecima za upravljanje masama (A4); 5. municija koja ima ekspanzijski učinak te projektili za takvu municiju, osim municije za lov ili sportsko oružje za osobe kojima je dozvoljeno da ih koriste (A5); 6. vatreno oružje sa prigušivačem pucnja (A6); 7. vatreno oružje sa olučenom cevi kalibra preko 12.7 mm (A7); 8. eksplozivno oružje i njihovi delovi (A8); 9. oružje za upotrebu hemijskih agenasa i njihova municija (A9); 10. posebna oprema za vatreno oružje koja omogućuje prepravljjanje vatrenog oružja u drugu kategoriju od izvorne (A10); 11. oružje za izazivanje elektrošokova (paralizatori) (A11); 12. municija za praćenje (A12); 13. municija sa dvostrukim dejstvom (A13); 14. municija sa prostrelnim kapacitetom i zaštitna oprema (A14); 15. oružja sa energetskim usmeravanjem OEU (A15); i 16. vatreno oružje sa poligonalnom cevi (A16).⁴⁷

Kategorija B - uključuje oružje za koje se zahteva dozvola, a to su: 1. poluautomatsko ili repetirajuće kratkocevno vatreno oružje (B1); 2. jednometno kratkocevno oružje sa centralnim paljenjem (B2); 3. jednometno kratkocevno oružje sa ivičnim paljenjem, ukupne dužine manje od 28 cm (B3); 4. lovačko i sportsko poluautomatsko dugocevno vatreno oružje koje zajedno sa magacinom i ležištem može primiti više od tri metka (B4); 5. poluautomatsko dugocevno vatreno oružje sa magacinom i ležištem za najviše tri metka, kod kojeg se magacin, odnosno opruga za punjenje može skinuti, odnosno oružje koje je napravljeno tako da se uz obični alat može prepraviti u oružje sa magacinom ili ležištem za više od tri metka (B5); 6. repetirajuće i poluatomatsko dugocevno vatreno oružje sa glatkom cevi ukupne dužine do 60 cm (B6).⁴⁸

Kategorija C - uključuje oružje ograničenog tehničkog kapaciteta za koje se zahteva dozvola a čine ga: 1. dugocevno repetirajuće vatreno oružje, koje nije obuhvaćeno tačkom 6 kategorije B (C1); 2. dugocevno jednometno oružje sa jednom ili više olučenih cevi (C2); 3. poluautomatsko dugocevno vatreno oružje koje ne spada u tačke 4, 5 i 6 kategorije B (C3); 4. kratkocevno jednometno vatreno oružje sa ivičnim paljenjem ukupne dužine od najmanje 28 cm (C4); 5. dugocevno jednometno vatreno oružje sa olučenom cevi (C5); 6. vazdušno oružje snage veće ili jednake 7.5 J i kalibra većeg od 4.5 mm (C6); 7. oružje za svetlosno-zvučnu signalizaciju (C7); 8. oružje i municija za privremeno onesposobljavanje životinja (C8); i 9. adapter (C9).⁴⁹

Kategorija D - uključuje oružje koje mora da se prijavi i za koje se izdaje dozvola: 1. starinsko vatreno oružje (D1); 2. vazdušno oružje snage do 7.5 J i kalibra do 4.5 mm (D2); 3. oružje sa lukom, oprugom ili tetivom (D3); i 4. hladno oružje (D4).⁵⁰

47 Član 4, stav 1, tačka 1.1. Zakona o oružju.

48 Član 4, stav 1, tačka 1.2. Zakona o oružju.

49 Član 4, stav 1, tačka 1.3. Zakona o oružju.

50 Član 4, stav 1, tačka 1.4. Zakona o oružju.

Na kraju, treba napomenuti da, kao što je to slučaj sa KZK, i Zakon o oružju propisuje da se **prema ovom zakonu, oružjem ne smatraju**: 1. oružja koja se koriste u industrijske svrhe;⁵¹ 2. dekorativno oružje;⁵² 3. imitacija oružja; 4. vatreno oružje koje je trajno onesposobljeno za upotrebu (deaktivirano) primenom tehničkih procedura koje propisuje nadležan organ i 5. harpuni za podvodni ribolov.⁵³

3.5.3 Vatreno oružje i njihova klasifikacija

3.5.3.1 Opšti osvrt

Vatreno oružje predstavlja uži pojam u odnosu na oružje generalno. U skladu sa članom 2, stav 1, tačka 1.8. Zakona o oružju, „**vatreno oružje**” predstavlja svako prenosivo oružje koje izbacuje projektil iz cevi koja je konstruisana tako da ispali, ili se može prepraviti da ispali zrno, sačmu⁵⁴ ili projektele pod pritiskom zapaljivog potisnog sredstva.

Na osnovu ove pravne definicije, vatreno oružje ima sledeće karakteristike:

- (a) **prenosivo je;**
- (b) **ima cev;**
- (c) **ispaljuje, ili je projektovano da ispali ili se može prepraviti da ispali projektele, sačmu ili zrno pod pritiskom zapaljivog potisnog sredstva.**

Smatra se da se jedan predmet može konvertovati ako ispunjava sledeće uslove: ima izgled vatrenog oružja ili se, kao rezultat njegove konstrukcije ili strukture materijala, može konvertovati u vatreno oružje.

Sa druge strane, odredbe Zakona o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost, daju drugačiju definiciju vatrenog oružja. Shodno tome, članom 3, stav 1, tačka 1.4. ovog Zakona „**vatreno oružje**” je naprava koja se može koristiti kao oružje koje ispaljuje jedan projektil ili više projektila velike brzine, pod pritiskom gasova koji nastaju brzim unutrašnjim sagorevanjem potisnog sredstva ili drugim vidovima pritiska na projektil, koji se ispaljuje iz vatrenog oružja.⁵⁵

51 Oružje za industrijsku svrhu je oružje proizvedeno za klanje životinja ili za ribolov harpunom, za industrijske ili tehničke svrhe pod uslovom da se koristi samo za pomenute svrhe.

52 Dekorativno oružje je oružje koje je proizvedeno u dekorativne svrhe, i ne može da se koristi kao oružje.

53 Član 3, stav 3 Zakona o oružju.

54 Sačma je sačinjena od velikog broja malih zrna čija je namena da budu sve ispaljene istovremeno jednim hicem, dok je ručno oružje proizvedeno za ovu vrstu municije uglavnom poznato kao lovačka puška.

55 U skladu sa članom 3 Zakona br. 74/2014 „O oružju” Republike Albanije, od 10.07.2014, „Vatreno oružje” predstavlja svako prenosivo oružje koje ima cev koje ima cev, projektovano da ispaljuje ili može lako da se modifikuje da ispaljuje sačmu, metke ili projektele uz pomoć eksplozivne materije. Sa druge strane, član 5, stav 6. Zakona o oružju Republike

3.5.3.2 Klasifikacija vatrenog oružja

U zavisnosti od kriterijuma koji se uzme za osnov, vatreno oružje se može klasifikovati u nekoliko grupa.

Shodno tome, ako se uzme u obzir dužina, vatreno oružje može biti:

(a) **Kratko vatreno oružje** ili

(b) **Dugo vatreno oružje.**

Kratkim vatrenim oružjem smatra se vatreno oružje čija cev ne prelazi trideset centimetara (30 cm) ili čija ukupna dužina ne prelazi šezdeset (60 cm), dok se dugim vatrenim oružjem smatra svako vatreno oružje, izuzev kratkog vatrenog oružja.⁵⁶ Dakle, svako vatreno oružje koje nije kratko, smatra se dugim vatrenim oružjem.

Na osnovu toga da li vatreno oružje ima olučenu cev ili ne, vatreno oružje može biti:

(a) **Vatrenog oružje sa olučenom cevi, ili**

(b) **Vatreno oružje sa glatkom cevi.**

Vatreno oružje sa olučenom ceni predstavlja vatreno oružje čija je cev ugravirana žlebovima u unutrašnjosti, što prilikom pucanja utiče na brzinu i pravac projektila, dok se vatrenim oružjem sa glatkom cevi podrazumeva vatreno oružje koje ne predstavlja vatreno oružje sa olučenom cevi.⁵⁷ Žleb na vatrenom oružju čine duboko urezane linije u obliku spirale unutar cevi vatrenog oružja, koje služe da daju veću brzinu kretanja projektilu i obrtnu snagu.

Ako se za osnovu uzme kriterijum koliko se metaka može ispaliti jednim povlačenjem obarača, vatreno oružje se deli na:

(a) **Automatsko vatreno oružje** i

(b) **Poluautomatsko vatreno oružje.**

Automatsko vatreno oružje predstavlja vatreno oružje koje se automatski puni svaki put kada se isпали metak i koje ispaljuje više od jednog metka jednim povlačenjem obarača, dok poluautomatsko vatreno oružje jeste ono oružje koje se automatski puni posle svakog ispaljivanja metka i koje jednim pritiskom obarača ne može ispaliti više metaka.⁵⁸

Hrvatske od dana 01.06.2007. godine propisuje da je „vatreno oružje” svako prenosno cevno oružje koje ispaljuje, služi za ispaljivanje ili se može prepraviti za ispaljivanje sačme, zrna ili projektila delovanjem zapaljivog potisnog sredstva.

⁵⁶ Član 2, stav 1, tačka 1.9 i 1.10. Zakona o oružju.

⁵⁷ Član 2, stav 1, tačka 1.11 i 1.12. Zakona o oružju.

⁵⁸ Član 2, stav 1, tačke 1.13 i 1.14. Zakona o oružju.

3.5.3.3 Posebne kategorije vatrenog oružja

Pored navedenog oružja, Zakon o oružju predviđa i nekoliko posebnih kategorija vatrenog oružja. S tim u vezi, takođe вреди pomenuti sledeće posebne kategorije oružja:

Repetirajuće vatreno oružje jeste ono oružje kod kojeg se posle ispaljenja sledeći metak iz magacina ili okvira ručno uvodi u položaj za ispaljenje.

Jednometno vatreno oružje je ono vatreno oružje koje nema ni magacin ni okvir, već se puni ručnim ubacivanjem metka u okvir ili usta cevi, pre svakog ispaljivanja.

Vatreno oružje za svetlosno-akustičnu signalizaciju uključuje vatreno oružje koje se obično koristi kao signal za neku nesreću i za druge namene signalizacije na moru, između letelica i ljudi na kopnu, i obuhvata sve vrste oružja i drugih naprava koje pod pritiskom barutnih gasova ispaljuju hlice signalizacije u jednom pravcu i ispaljuju projekte, sa izuzetkom svetlosnih pištolja za vojnu upotrebu. Akustična signalizacija koristi čorke, što znači da ovo oružje ne ispaljuje projekte.

Eksplzivno oružje uključuje svaku vrstu bombe, mine, rakete, granate ili drugo sredstvo koje sadrži eksplozivne supstance ili zapaljive materije, koji usled unutrašnjih ili spoljnih procesa (težine, uticaja, trenja, hemijske reakcije, električne energije i slično) dovode do oslobađanja ili stvaranja energije i eksplozije. Eksplozivno oružje takođe uključuje delove eksploziva, detonatore, pirotehnička sredstva ili druge delove, za koje je jasno da su predviđeni za pripremu eksplozivnog oružja. Ova definicija uključuje i termobaričko oružje, koje se razlikuje od konvencionalnog eksplozivnog oružja, pošto funkcioniše korišćenjem atmosferskog kiseonika i ne sadrži oksidatore u svom eksplozivu. Termobaričko oružje, koje takođe nosi naziv termobaričko oružje visokog impulsa (TIL), eksploziv gorivo-vazduh (FAE ili FAX), a ponekad se zove i municija gorivo-vazduh, toplotno oružje i oružje pod pritiskom ili vakuumska bomba.

Kombinovano vatreno oružje predstavlja višecevno vatreno oružje, koje predstavlja kombinaciju različitih cevi ili kalibara u istom oružju;

Lovačko oružje uključuje oružje koje je izrađeno ili se prevashodno koristi za lov životinja u skladu sa zakonodavstvom o lovu, koje se razlikuju od onog iz kategorije A ili od oružja koja se prvenstveno koristi u vojne svrhe, a koje pripada kategoriji B, C i D; i

Starinsko vatreno oružje obuhvata svo vatreno oružje proizvedeno pre 1899. godine koje se pali kremenom ili kapislom ili sličnog tipa sistema za paljenje. Reprodukacija starog vatrenog oružja uključuje kopiju starog vatrenog oružja čiji je mehanizam paljenja modifikovan korišćenjem moderne tehnologije;

3.5.3.4 Sastavni delovi vatrenog oružja shodno Zakonu o oružju

Zakon o oružju predviđa i sastavne delove vatrenog oružja. S tim u vezi, вреди napomenuti da „**delovi vatrenog oružja**” predstavljaju svaki element ili zamenu, ali se ne ograničavaju

na iste, koji je specijalno dizajniran za vatreno oružje i bitan je za njegovo funkcionisanje, uključujući **cev, okvir, cilindar, zatvarač, magacin, udarnu iglu i bilo koji drugi uređaj projektovan ili prilagođen da priguši zvuk hica iz vatrenog oružja**.

Sa druge strane, „**osnovni delovi vatrenog oružja**”, uključuju odvojene delove vatrenog oružja, kao što je: **mehanizam za zatvaranje, ležište i cev vatrenog oružja**, koje su uključene u kategoriju vatrenog oružja na kojima se postavljaju.

Dok „**Posebna oprema za vatreno oružje**” predstavlja svaki mehanizam koji je proizveden i namenjen za poboljšanje performansi i kvaliteta upotrebe vatrenog oružja, osim optičkog nišana.

Drugi važan deo vatrenog oružja koji se pominje u Zakonu o oružju je „**prigušivač**” odnosno uređaj koji se postavlja na cev ili čini sastavni deo cevi vatrenog oružja i namenjen je da smanji buku i plamen nastao gađanjem iz vatrenog oružja.

Takođe, treba pomenuti „**optički nišan**” koji predstavlja uređaj za oružje koji se proizvodi kao pomoćna oprema za ciljanje ili optički uređaj koji se koristi kao pomoć u određivanju mete.

Kao i „**adapter**” koji predstavlja mehanički uređaj koji se postavlja na cev ili ležište, kako bi promenio vrstu cevi ili kalibar.

3.5.4 Dozvola za kretanje sa oružjem

Izuzetno važno pitanje koje je uređeno Zakonom o oružju je nužnost posedovanja dozvole za kretanje sa oružjem, koja se može izdati pravnim i fizičkim licima.

Često su u sudskoj praksi okrivljeni oglašeni krivim za krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, iz člana 366, stav 1. KZK imajući u vidu da isti nisu imali dozvolu za kretanje sa oružjem. Dakle, dozvola za kretanje sa oružjem predstavlja posebnu dozvolu koja se može izdati pravnom i fizičkom licu da se sa jednog mesta na drugo kreću sa oružjem.

Dozvola za kretanje sa oružjem je isprava koju pravnom licu i fizičkom licu izdaje nadležni organ propisan Zakonom o oružju, a kojom se pravnom licu priznaje pravo kretanja iz skladišta na lovište, u streljanu ili mesto za popravku i prevoz dozvoljenog kolekcionarskog ili izložbenog oružja, dok fizičkom licu izdate dozvole daju pravo kretanja od mesta prebivališta fizičkog lica do lovišta ili streljane ili do mesta za popravku i prevoz kolekcionarskog oružja za potrebe izlaganja.⁵⁹

⁵⁹ Član 2, stav 1, tačka 1.6. Zakona o oružju.

Nadležni organ za izdavanje dozvole za kretanje sa oružjem je Policija Kosova, policijska stanica u mestu prebivališta lica koje traži takvu dozvolu.

Ova dozvola za kretanje sa oružjem se, između ostalog, može izdati i fizičkom licu koje poseduje sledeće vrste dozvola: dozvolu za lovačko oružje;⁶⁰ dozvolu za streljačko oružje;⁶¹ dozvolu za oružje kategorije D;⁶² itd.

Pored zakonskih odredaba Zakona o oružju, navedene procedure su posebno uređene i drugim podzakonskim aktima Ministarstva unutrašnjih poslova.⁶³ Veliki broj pitanja u vezi sa vatrenim oružjem takođe su uređena nizom podzakonskih akata u vidu raznih uputstava, uredbi itd. Shodno tome, na internet stranici Ministarstva unutrašnjih poslova mogu se naći nekoliko administrativnih uputstava i drugih pravnih akata koji uređuju različita pitanja u vezi sa vatrenim oružjem.⁶⁴

3.6 Nužnost harmonizacije domaćih propisa sa savremenim trendovima na polju vatrenog oružja

Važno je napomenuti da se i pored izmena koje su načinjene nedavno, kao što je to slučaj sa Zakonom o oružju, kao i sa KZK-om, i dalje smatra neophodnim da naše zakonodavstvo bude usklađeno sa savremenim trendovima u oblasti vatrenog oružja, posebno kada je reč o proizvodnji novih oblika vatrenog oružja, njegovih delova i municije. Sve ovo zapravo je rezultat uticaja novih tehnologija, posebno u razvijenim zemljama, ali ne samo, uključujući izradu i razvoj koji se odnosi na: „pametno oružje” („Smart Guns”); „trodimenzionalno

60 Član 21, Zakon o oružju.

61 Član 22, Zakon o oružju.

62 Član 23, Zakon o oružju.

63 Maliqi, Agim; Shala, Afrim, *Përmbledhje me raste nga praktika gjyqësore lidhur me armët e zjarrit, Vëllimi 1* | 2020-2024, E drejta penale dhe praktika gjyqësore në Kosovë, (Zbirkat e sudskje prakse u predmetima vezanim za vatreno oružje, I tom, Krivično pravo i sudska praksa na Kosovu), Priština, 2024, str. 14. Najvažnijim administrativnim uputstvima u vezi sa vatrenim oružjem mogu se smatrati: Administrativno uputstvo br. 25/2010 - MUP o praćenju vatrenog oružja, njegovih delova i municije; Administrativno uputstvo br. 26/2010 - MUP o obeležavanju vatrenog oružja, njegovih delova i municije; Administrativno uputstvo br. 15/2010 - MUP o legalizaciji vatrenog oružja kategorije B, C i D1; Administrativno uputstvo br. 08/2023 - MUP o objektima i tehnološkom procesu proizvodnje oružja, delova oružja i municije; Administrativno uputstvo br. 03/2016 - MUP o dozvoli za kretanje sa oružjem; Administrativno uputstvo br. 24/2010 - MUP o ostavinskom postupku za oružje i municiju u slučaju smrti vlasnika vatrenog oružja; Administrativno uputstvo br. 08/2016 - MUP o minimalnim tehničkim uslovima za skladištenje oružja, delova oružja i municije i dr.

64 <https://mpb.rks-gov.net/f/35/Udhezime-administrative>

štampanje (3D) vatrenog oružja”; „pištolje duhove” („Ghost guns”); korišćenje QR koda;⁶⁵ korišćenje identifikacije posredstvom radio frekvencije (“RFID”),⁶⁶ itd.

U tom smeru, naše zakonodavstvo ne prepoznaje i ne propisuje izričito takozvano „**pametno oružje**” („**Smart Guns**”),⁶⁷ koje je projektovano tako da ispaljuje hice samo ako se nalazi u rukama vlasnika oružja. Takvo oružje, koje je sada u prodaji na tržištu u Sjedinjenim Američkim Državama, smatra se personalizovanim oružjem iz kojeg mogu da pucaju samo provereni korisnici, što je omogućeno tehnologijom prepoznavanja lica i/ili otisaka prstiju.

Takvo pametno oružje poseduje senzor koji identifikuje lice korisnika, a opremljeno je i senzorom na okidaču kojim se vrši identifikacija otiska prsta. Ako oružje ne identifikuje svog vlasnika, ono neće ispaliti hitac, što znači da postaje nefunkcionalno, jer ga ne mogu koristiti treća, neovlašćena lica.

Pored pametnog oružja, trebalo bi što pre ispitati mogućnost zakonskog uređivanja i novih metoda izrade oružja, kroz tzv. „**trodimenzionalno (3D) štampanje vatrenog oružja**”. Trodimenzionalno (3D) štampanje predstavlja tehnologiju pomoću koje se uzastopni slojevi materijala slažu jedan na drugi pod kontrolom računara a konačan rezultat je trodimenzionalni predmet.⁶⁸ Nedavno je „3D štampanje” takođe prepoznato kao relativno lak metod za izradu vatrenog oružja,⁶⁹ čime se povećava zabrinutost da bi se moglo povećati njihovo širenje, nesigurnost i terorizam.

2014. godine jedan mladić iz Japana postao je prva osoba na svetu koja je uhapšena zato što je proizvela vatreno oružje korišćenjem 3D štampača. Razlog za hapšenje je držanje 3D štampanog oružja u suprotnosti sa zakonom „O kontroli vatrenog oružja i mačeva”. On je na internetu postavio šeme i video instrukcije za izradu oružja i posledično je osuđen na kaznu zatvora od dve godine. Policija je u njegovoj kući pronašla najmanje dva takva oružja koja su mogla da ispaljuju metke.⁷⁰

65 Korišćenje QR koda na oružju može da obezbedi pristup serijskim brojevima vatrenog oružja, podacima o proizvodnji i bezbednosnim sertifikatima, poboljšavajući mogućnost da se pronađu, kao i da se utvrdi njihova usaglašenost.

66 RFID podrazumeva mrežnu upotrebu radio-frekvencijskih elektromagnetnih polja za prenos podataka u svrhu automatske identifikacije i praćenja oznaka pričvršćenih za predmete. Tehnologije RFID oznaka stvaraju kanal komunikacije između vatrenog oružja i tokena koji zatim deaktivira mehanizam za zaključavanje. Tim putem, vatreno oružje može koristiti samo ovlašćeni korisnik, jer se se jedan uređaj stavlja na rukohvat pištolja, dok se drugi stavlja na sat, prsten ili narukvicu, ili čak na ruku ovlašćenog korisnika, dok u slučaju da ova dva uređaja nisu udaljena jedan od drugog samo nekoliko centimetara, obarač se neće odblokirati i mehanizam se neće otpustiti.

67 <https://smartgun.com/>

68 <https://www.thetrace.org/2021/02/3d-printer-ghost-gun-legal-liberator-deterrence-dispensed/> takođe klikni na: https://en.wikipedia.org/wiki/3D_printed_firearm

69 “How to Make a Gun at Home”, The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/how-to-make-a-gun-at-home-1477610554>

70 Kokolj, Mirko: *Diskusija o 3D štampanju i vatrenom oružju*, SEECAC, 2016, str.3.

Pošto potrošači sada imaju lakši pristup takvim štampačima, njihova upotreba za izradu vatrenog oružja bi mogla da se poveća, ali ovaj razvoj nosi sa sobom niz izazova, uključujući izazove u kontroli nelicencirane proizvodnje, postavljanje ograničenja na digitalne datoteke u vezi sa vatrenim oružjem na internetu, izazov mogućnosti ulaženja u trag oružju koje je proizvedeno 3D tehnikom itd.

Shodno tome, i na osnovu rizika koji mogu nositi po društvo, neophodno je da naše zakonodavstvo kao posebna krivična dela inkriminiše: „Posedovanje, postavljanje na internetu ili bilo koji drugi oblik širenja tehničkih podataka koji se mogu upotrebiti za izradu vatrenog oružja i njegovih delova putem 3D štampača”, kao i „Posedovanje, kupovina, prodaja, korišćenje i druge protivpravne radnje sa oružjem i njegovim delovima proizvedenim 3D štampanjem”.

Takođe, treba pomenuti i tzv „**pištolje duhove**” ili „**Ghost Guns**”, što je vatreno oružje koje je napravljeno od različitih i jedinstvenih sklopova, koje zatim postaje potpuno funkcionalno i smrtonosno. Reč je o oružju koje može da proizvede bilo ko, odnosno o oružju privatne proizvodnje, uz upotrebu posebne opreme i delova.

4. Par važnih međunarodnih dokumenata na polju vatrenog oružja

4.1 Opšti osvrt

Pitanja oružja i njegovog krijumčarenja bila su i ostala, između ostalog, globalni problem, a bavljenje ovom nezakonitom delatnošću se smatra i vidom organizovanog kriminala, koji kriminalnim organizacijama u savremenom društvu donosi ogromnu dobit.⁷¹

Prema nekim objavljenim podacima, procenjuje se da u svetu u ovom trenutku postoji 875 miliona komada malokalibarskog oružja, od čega je većina, 650 miliona, u vlasništvu civilnog stanovništva. Sa druge strane se procenjuje da od ovog broja oružja u vlasništvu građana, kriminalne grupe (bande) poseduju 2-10 miliona komada oružja.⁷²

Kriminalne organizacije u savremenom društvu smatraju krijumčarenje ratnog oružja, municije i nuklearnog materijala poprilično profitabilnom nezakonitom delatnošću. Prema objavljenim podacima iz ove oblasti, procenjuje se da ovaj vid organizovanog kriminala donosi veliki godišnji profit i zauzima drugo mesto po profitu koji donosi, neposredno nakon krijumčarenja narkotika. Shodno tome, prema objavljenim podacima, procenjuje se da samo krijumčarenje malokalibarskog i lakog naoružanja dostiže vrednost od 1.7 do 3.5 milijardi dolara godišnje, što je ekvivalentno 10-20% zakonitog prometa malokalibarskim oružjem.⁷³

Pošto se smatralo globalnim problemom, pitanje oružja bilo je predmet razmatranja brojnih međunarodnih organizacija. Postoji niz međunarodnih pravnih dokumenata koji uređuju različita pitanja u vezi sa vatrenim oružjem, kako na nivou Ujedinjenih nacija, tako i u okviru različitih kontinentalnih i regionalnih organizacija.⁷⁴

71 Gashi, Rexhep: *Krimi i organizuar*, Prishtinë, 2023, str. 205.

72 H.S. Kassab, J.D. Rosen, *Illicit Markets, Organized Crime, and Global Security*, 2019, str.137.

73 Latifi, Vesel; Demolli, Haki, *Kriminalistika - zbulimi dhe të provuarit e krimit*, Priština, 2019, str. 379-380.

74 Maliqi, Agim; Shala, Afrim, *Përmbledhje me raste nga praktika gjyqësore lidhur me armët e zjarrit*, str. 12.

U tom smeru, u okviru EU, treba pomenuti Uredbu (EU) br. 258/2012 Evropskog Parlamenta i Saveta od 14.03.2012.⁷⁵ kojom se primenjuje član 10. Protokola Ujedinjenih Nacija protiv nezakonite proizvodnje i prometa oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom kojim se dopunjava Konvencija Ujedinjenih Nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (Protokol Ujedinjenih nacija o vatrenom oružju), i propisuju ovlašćenja za izvoz i uvoz kao i mere za tranzit oružja, njegovih delova, sklopova i municije. Takođe je važno pomenuti i Direktivu Saveta 91/477/KEE⁷⁶ o nadzoru nabavljanja i držanja vatrenog oružja, izmenjenu Direktivom 2008/51/EK Evropskog Parlamenta i Saveta od 21. 05. 2008. godine i 2017/853, od 17.05.2017. Dalje, treba pomenuti i Direktivu (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta od 24.03.2021 o kontroli kupovine i posedovanja oružja, koja će biti predstavljena u nastavku ove publikacije.⁷⁷

Na nivou Saveta Evrope, važnim dokumentom u vezi sa vatrenim oružjem smatra se Evropska konvencija o kontroli pribavljanja i držanja individualnog vatrenog oružja, od 28.06.1978.⁷⁸

Dok na nivou Ujedinjenih nacija, kada je reč o pitanju vatrenog oružja, važnim aktom smatra se Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala⁷⁹ usvojena Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija br. 55/25, od 15.11.2000. Ovaj dokument predstavlja osnovni instrument međunarodnog karaktera u borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Uz Konvenciju su usvojena i tri (3) protokola u sprezi sa konkretnim oblastima transnacionalnog organizovanog kriminala, uključujući i Protokol Ujedinjenih nacija protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom.⁸⁰

4.2 Protokol protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom

Protokol protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom („**Protokol o vatrenom oružju**”) je jedini pravno obavezujući instrument za borbu protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom na globalnom nivou. Ovaj Protokol je usvojen Rezolucijom

75 <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/258/oj>

76 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31991L0477>

77 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021L0555>

78 <https://rm.coe.int/1680077d97>

79 https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=en

80 https://treaties.un.org/doc/source/recenttexts/18-12_c_e.pdf

55/255, od 31.05.2001, na 55. zasedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija a stupio je na snagu 03.07.2005. Protokol o vatrenom oružju dopunjuje Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala („**Konvencija protiv organizovanog kriminala**”) i zajedno sa Protokolom o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i decom i Protokolom protiv krijumčarenja migranata kopnenim, morskim i vazдушnim putevima, predstavlja odraz posvećenosti međunarodne zajednice borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala.⁸¹

Protokol o vatrenom oružju pruža okvir državama da kontrolišu i urede zakonite tokove oružja, kako bi sprečile pribegavanje nezakonitim tokovima i olakšale istragu i krivično gonjenje krivičnih dela takve prirode.

Protokol o vatrenom oružju takođe ima za cilj da unapredi, olakša i ojača saradnju između država članica u cilju osmišljavanja mehanizama za sprečavanje, suzbijanje i eliminisanje nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom. Ratifikovanjem ili pristupanjem Protokolu o vatrenom oružju, države se obavezuju da će usvojiti i sprovesti niz mera kontrole kriminala u nameri da:

- (a) propišu kao krivično delo nezakonitu proizvodnju i promet vatrenim oružjem, shodno zahtevima i definicijama Protokola;
- (b) usvoje delotvorne mere kontrole i bezbednosti, uključujući uništavanje vatrenog oružja, kako bi se sprečila njegova krađa i pribegavanje nezakonitim tokovima;
- (c) uspostave sistem ovlašćenja ili vladinog licenciranja koji ima za cilj da obezbedi zakoniti proizvodnju i promet vatrenim oružjem i
- (d) obezbedi adekvatno obeležavanje, registraciju i praćenje vatrenog oružja, i delotvornu međunarodnu saradnju u tu svrhu.

Donošenje ovog Protokola je od velikog značaja u oblasti sprečavanja i suzbijanja nezakonite proizvodnje oružja i municije, posebno malokalibarskog i lakog naoružanja. Razlog tome je i činjenica da je, kao što je poznato, danas na tržištu u prometu velika količina nezakonito proizvedenog oružja i municije, koje je i predmet krijumčarenja od strane organizovanih kriminalnih grupa.

Ovaj Protokol se smatra prvim i najvažnijim obavezujućim međunarodnim instrumentom na globalnom nivou, čija je svrha „[...] da unapredi, olakša i ojača saradnju između država članica, u cilju sprečavanja, suzbijanja i eliminisanja nezakonite proizvodnje i prometa oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom”.⁸²

81 <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

82 Gashi, Rexhep: *Krimi i organizuar*, str. 333.

Države članice Protokola o vatrenom oružju obavezuju se da usvoje i sprovedu najjače moguće zakonodavstvo, u skladu sa svojim nacionalnim pravnim sistemima, da spreče, istraže i krivično gone krivična dela u vezi sa nezakonitom proizvodnjom i prometom vatrenim oružjem. Konkretno mere uključuju: zaplenu, trajno oduzimanje i uništavanje vatrenog oružja koje je nezakonito proizvedeno ili bilo predmet nezakonitog prometa; vođenje evidencije najmanje deset (10) godina u svrhu identifikacije i praćenja vatrenog oružja; izdavanje licenci za uvoz i izvoz vatrenog oružja i odobravanje tranzitnog prolaza pre njegovog stvarnog transfera; i postavljanje odgovarajućih oznaka na vatrenom oružju koje omogućuju identifikaciju proizvođača vatrenog oružja, zemlje i godine uvoza.⁸³

Kao što ćemo videti u nastavku, države članice se obavezuju da će ostvarivati široku saradnju na bilateralnom, regionalnom i međunarodnom nivou kako bi postigle ciljeve Protokola o vatrenom oružju, uključujući pružanje obuke i tehničke pomoći drugim stranama. Na kraju, strane se obavezuju da razmenjuju relevantne specifične informacije o pitanjima kao što su ovlašćeni proizvođači, trgovci, uvoznici, izvoznici i prevoznici vatrenog oružja, kao i informacije o organizovanim kriminalnim grupama za koje se zna da su umešane u nezakonitu proizvodnju i promet datim artiklima.⁸⁴

Član 3. ovog Protokola daje definicije pojmova koji se odnose na vatreno oružje. Shodno tome, za potrebe ovog Protokola:

- (a) **„Vatreno oružje”** označava svako prenosno oružje koje ima cev i koje ispaljuje, predviđeno je da ispaljuje, ili se lako može modifikovati tako da ispaljuje metak, zrno ili projektil na osnovu dejstva eksplozije, uključujući tu i trofejno vatreno oružje ili njihove kopije. Nacionalnim zakonima se određuje šta je to trofejno vatreno oružje i njihove kopije. Ni u kom slučaju, međutim, pojam trofejnog oružja ne može obuhvatiti vatreno oružje proizvedeno nakon 1899. godine;
- (b) **„Nezakonita proizvodnja”** označava sledeće slučajeve proizvodnje ili sklapanja vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova ili municije: (i) od delova i sklopova koji su nezakonito nabavljeni; (ii) bez licence ili dozvole od nadležnih vlasti države članice gde se vrši proizvodnja ili sklapanje; ili (iii) bez označavanja vatrenog oružja prilikom njegove proizvodnje, koje je predviđeno u članu 8. ovog protokola; dok
- (c) **„Nezakonit promet”** označava svaki uvoz, izvoz, nabavku, prodaju, isporuku, premeštanje ili transport vatrenog oružja i njegovih delova, sklopova i municije, sa teritorije ili preko teritorije jedne države članice na teritoriju druge države članice, u slučaju da jedna od tih država to nije odobrila u skladu sa uslovima ovog protokola, ili ukoliko vatreno oružje nije označeno u skladu sa članom 8. ovog protokola. Vatreno oružje se označava u nameri da se svako oružje identifikuje i otkrije.

⁸³ <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

⁸⁴ Ibid.

Član 4. ovog Protokola propisuje delokrug primene. Shodno tome, prema ovom članu, ovaj protokol će se primenjivati, izuzev ukoliko u njemu samom nije drugačije navedeno, u cilju sprečavanja nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom, i u cilju istraživanja i krivičnog gonjenja prekršaja koji su ustanovljeni u skladu sa članom 5. ovog protokola, kada su ti prekršaji međunarodnog karaktera i kad je u njih uključena neka organizovana kriminalna grupa. Dok, član 5. Protokola predviđa vrste krivičnih dela koja moraju biti propisana domaćim zakonodavstvom država članica. Prema ovom članu Protokola, svaka država članica treba da usvoji takve zakonodavne i ostale neophodne mere, kako bi se kao krivično delo okvalifikovale sledeće radnje kada se izvrše sa namerom:

- (a) nezakonita proizvodnja vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova i municije;
- (b) nezakonit promet vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom; i
- (c) falsifikovanje ili nezakonito brisanje, uklanjanje ili promena oznaka na vatrenom oružju koje su predviđene u članu 8. ovog protokola.⁸⁵

Takođe, svaka država članica treba da usvoji takve zakonodavne i ostale neophodne mere da bi se kao krivično delo okvalifikovale sledeće radnje: pokušaj izvršenja prekršaja ili saučesništvo u prekršaju, organizovanje, naređivanje, pomaganje, podsticanje, olakšavanje, ili savetovanje prilikom izvršenja prekršaja.⁸⁶ Na osnovu člana 5. Protokola, države članice su dužne da u svom krivičnom zakonodavstvu inkriminišu navedena dela kao krivična dela. Sem toga, član 6. Protokola takođe predviđa obaveze država članica da usvoje, u stepenu koliko je to u njihovom nacionalnom pravu moguće, takve mere koje su neophodne da bi se omogućilo oduzimanje vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova i municije, koji su nezakonito proizvedeni ili je njima nezakonito trgovano.

Takođe treba napomenuti da Protokol sadrži i odredbe koje se odnose na prevenciju i ove odredbe se nalaze u članovima 7-15. Ove odredbe se odnose na vođenje evidencije o vatrenom oružju, njegovim delovima, sklopovima i municiji; obeležavanje vatrenog oružja; privremeno onesposobljavanje vatrenog oružja; sistem dozvola ili overe izvoza, uvoza i tranzita; razmena informacija između država; saradnja, tehnička pomoć itd. Shodno tome, član 12. Protokola predviđa odredbe koje se odnose na razmenu informacija između država članica u vezi sa sprečavanjem i gonjenjem krivičnih dela nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom. Prema stavu 2, člana 12. Protokola, države članice u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavnim administrativnim sistemima, treba međusobno da razmenjuju relevantne informacije o sledećem:

- (a) o organizovanim kriminalnim grupama za koje se zna da učestvuju, ili se sumnja da učestvuju u nezakonitoj proizvodnji i prometu vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom;

⁸⁵ Član 5, stav 1 Protokola.

⁸⁶ Član 5, stav 2 Protokola.

- (b) o načinima prikrivanja koji se koriste u nezakonitoj proizvodnji i prometu vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom, i načinima za njihovo otkrivanje;
- (c) o metodima i načinima, mestima otpreme, odredištima i putevima koji organizovane kriminalne grupe uobičajeno koriste prilikom nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom; i (d) o pravnom iskustvu i praksi i o merama koje se preduzimaju u cilju sprečavanja, suzbijanja i otklanjanja nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom. Takođe, član 12. Protokola predviđa razmenu naučnih i tehnoloških informacija, kao i druge vidove saradnje.

Ovaj Protokol takođe sadrži odredbe koje se odnose na saradnju između država članica na bilateralnom, regionalnom i međunarodnom nivou u cilju sprečavanja, borbe i eliminisanja nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom. Treba naglasiti da ova saradnja nije ograničena samo između država članica, već je šira i uključuje saradnju ovih država članica sa drugim relevantnim međunarodnim organizacijama kako bi ove države članice dobile neophodnu tehničku i kvalifikacionu pomoć za povećanje svojih sposobnosti prevencije, suzbijanja i eliminisanja nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom, uključujući tehničku, finansijsku i materijalnu pomoć u ovoj oblasti.⁸⁷

4.3 Direktiva (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta, od 24.03.2021, o nadzoru nabavke i držanja oružja

Kao što je poznato, naša zemlja je 27.10.2015. godine u Strazburu potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU, kojim je, između ostalog, preuzela obavezu da svoje unutrašnje propise približi i uskladi sa propisima EU. Shodno tome, na osnovu ovog SSP-a, dužnost je naše zemlje da transponuje pravne tekovine „*acquis*” EU u domaćem pravnom sistemu.

Kako je ranije napomenuto, u okviru EU je doneto nekoliko pravnih akata iz oblasti kontrole vatrenog oružja, koji su svakako važni za Kosovo, koje trenutno ima status potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU. Usled ograničenja, u nastavku ove publikacije predstaviti ćemo i ukratko ćemo se osvrnuti samo na Direktivu (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta od 24.03.2021. godine o nadzoru nabavke i držanja oružja.

Direktiva (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta od 24.03.2021.⁸⁸ o nadzoru nabavke i držanja oružja je pravni akt EU koji propisuje minimalne standarde nabavke i držanja va-

⁸⁷ Gashi, Rexhep: *Krimi i organizuar (Organizovani kriminal)*, str. 336.

⁸⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021L0555>

trenog oružja, koje države članice EU moraju učiniti sastavnim delom svojih pravnih sistema. Međutim, države članice EU su slobodne da usvajaju i druga još stroža pravila, kada je reč o nabavljanju i posedovanju vatrenog oružja.⁸⁹

Ova Direktiva⁹⁰ objavljena je 06.04.2021, a stupila je na snagu 26.04.2021. U skladu sa ovom Direktivom „**vatreno oružje**” predstavlja svako prenosno cevno oružje koje ispaljuje, služi za ispaljivanje ili se može prepraviti za ispaljivanje sačme, zrna ili projektila delovanjem zapaljivog potisnog sredstva, osim ako je isključeno iz ove definicije zbog jednog od razloga navedenih u Prilogu I. delu III.⁹¹ Dakle, kao što se može videti, ova Direktiva je generalno usvojila istu definiciju vatrenog oružja kao što je ona data u Protokolu UN o vatrenom oružju.

Ova Direktiva prevashodno uređuje brojna pitanja u vezi sa nabavljanjem i držanjem vatrenog oružja, uključujući, ali se ne ograničavajući na, sledeća pitanja: jasna, trajna i jedinstvena oznaka, na vatrenom oružju i delovima proizvedenim u EU ili uvezenim u EU;⁹² da je nabavka i posedovanje vatrenog oružja dopušteno samo osobama kojima je dodeljena dozvola ili, u skladu s nacionalnim pravom;⁹³ da je nabavka i posedovanje vatrenog oružja dozvoljeno samo punoletnim osobama (preko 18 godina), koje imaju „valjane” razloge za nabavku i posedovanje vatrenog oružja i koje ne predstavljaju opasnost po sebe, druge ili javni red;⁹⁴ da države članice EU utvrđuju pravila kako bi se svela na minimum opasnost pristupa neovlašćenih lica vatrenom oružju, njihovim delovima i municiji;⁹⁵ da zapleni vatreno oružje, njegove delove i pripadajuću municiju koji se drže u suprotnosti sa relevantnim zakonskim odredbama;⁹⁶ zatim su uređene formalnosti potrebne za kretanje oružja unutar i van EU; da države članice pojačaju spoljne granične kontrole radi sprečavanja nezakonitog prometa oružjem itd.

Prema Aneksu I ove Direktive, vatreno oružje je klasifikovano u sledeće kategorije:

Kategorija A - uključuje vatreno oružje koje je zabranjeno;

Kategorija B – uključuje vatreno oružje za koje je potrebno odobrenje i

Kategorija C - uključuje vatreno oružje i oružje koje je potrebno prijaviti.

89 Član 3 Direktive.

90 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021L0555>

91 Za potrebe ovog priloga, predmeti koji odgovaraju definiciji „vatrenog oružja” nisu uključeni u tu definiciju ako: (a) su izrađeni za uzbunjivanje, signaliziranje, spašavanje života, ubijanje životinja, lov harpunom ili u industrijske ili tehničke svrhe, pod uslovom da se mogu upotrebljavati samo u navedene svrhe i (b) oružje koje se smatra starinskim oružjem.

92 Član 4, stav 1. Direktive.

93 Član 5 Direktive.

94 Član 6, stav 1. Direktive.

95 Član 7 Direktive.

96 Član 9, stav 1. Direktive.

DEO DRUGI

Krivična dela u vezi sa oružjem

1. Opšti osvrt

KZK sadrži posebno poglavlje o krivičnim delima u vezi sa oružjem. Razlog za to je činjenica da je oružje obično opasno i kao takvo, građanima nije dozvoljeno da ga slobodno drže. Njihovo držanje je uslovljeno prethodnim dobijanjem dozvola nadležnih organa u tu svrhu. KZK je propisao osnovne oblike pravne inkriminacije, a da bi se razjasnilo šta se smatra „oružjem“, odredbom člana 113, stav 1, tačka 40. KZK definisao je, bliže je odredio i klasifikovao oružje i njegove vrste. Međutim, sastavni delovi krivičnih dela vezanih za oružje propisani su pravnim normama „*blanketne dispozicije*“, sadržanim u Zakonu o oružju kao i u administrativnim uputstvima koje je donelo Ministarstvo unutrašnjih poslova. Takođe, zakonske odredbe obuhvataju nekoliko važnih aspekata delatnosti sa oružjem, počev od njegovog uvoza, izvoza, držanja, upotrebe i proizvodnje. Ovi vidovi pravne inkriminacije su sistematizovani u odnosnim zakonskim odredbama.

Glava XXIX smatra se važnim poglavljem KZK, imajući u vidu da propisuje krivična dela u vezi sa oružjem. Ova glava KZK propisuje šest (6) krivičnih dela u vezi sa oružjem, i to: *Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala* (član 364), *Protivpravno brisanje, uklanjanje ili menjanje oznaka na vatrenom oružju ili municiji* (član 365), *Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja* (član 366), *Upotreba oružja ili opasnog oruđa* (član 367), *Lažne dozvole, odobrenja i licence za oružje i davanje lažnih podataka* (član 368) i *Proizvodnja i nabavka oružja i oruđa za izvršenje krivičnih dela* (član 369).

Osnovna karakteristika ovih krivičnih dela je činjenica da se velika većina ovih krivičnih dela odnosi na neovlašćeno vlasništvo, kontrolu ili posedovanje oružja i njegovu upotrebu, dok se druga dela propisana ovom glavom ređe javljaju u sudskoj praksi.

Osobenost ovih krivičnih dela leži u činjenici da ih mogu izvršiti i lica koja poseduju oružni list, ali se ne pridržavaju izdatih dozvola ili ne poštuju rok važenja dozvola.

Krivična dela iz ove glave su „*blanketnog*“ karaktera, imajući u vidu da se za određivanje obeležja bića ovih krivičnih dela moraju primeniti i druge zakonske odredbe koje uređuju pojedina pitanja iz oblasti oružja, odnosno zakon o oružju.

Ova krivična dela spadaju u grupu krivičnih dela koja nose naziv „*delicta communia*“, imajući u vidu da njihov učinilac može biti svako lice i izvršavaju se samo sa umišljajem, a kada je reč o načinu njihovog izvršenja ono se uvek izvršava činjenjem.

S obzirom na činjenicu da neka od krivičnih dela u vezi sa oružjem nose sa sobom mogućnost pribavljanja imovinske koristi i da oružje često predstavlja sredstvo za izvršenje drugih krivičnih dela, za veliku većinu ovih dela propisane su dve kazne: novčana kazna i kazna zatvora. U nekim krivičnim delima, novčana i kazna zatvora izriču se zbirno, dok se kod drugih izriču alternativno, u zavisnosti od prirode i težine ovih krivičnih dela.

S obzirom na to da je u ovoj glavi predviđeno više krivičnih dela različitih vrsta i karakteristika, određivanje kazni je takođe poprilično raznoliko, bilo da je reč o zatvorskim ili o novčanim kaznama. Ono što je karakteristično kod novčanih kazni jeste da za neka krivična dela nije propisan ni minimum ni maksimum, pa se u ovim slučajevima primenjuju zakonom propisan minimum i maksimum. Međutim, za neka krivična dela je određen samo zakonski maksimum, počev od dve hiljade pet stotina (2.500) evra do (deset hiljada) 10.000 evra.

Što se tiče kazni zatvora, takođe postoji prilično širok raspon između minimuma i maksimuma i prevashodno se pojavljuje u dva oblika. Jedan od njih podrazumeva slučajeve za koje zakonski minimum uopšte nije propisan, već samo njegov maksimum. Drugi se javlja u nekoliko drugih dela gde je propisani raspon između minimuma i maksimuma, prilično visok te za dva krivična dela postoji velika margina kazne, u rasponu od jedne (1) do deset (10) godina. Analizirajući ovu veliku raznolikost izrečenih kazni, kako za novčane, tako i za kazne zatvora, može se zaključiti da postoji velika mogućnost da sudovi izreknu nedosledne kazne, a bez ikakve sumnje ovo u konačnici dovodi do toga da nemamo jednoobraznu kaznenu politiku kada je reč o ovim krivičnim delima, te je iz tog razloga potrebno primeniti Smernice o kaznenoj politici.⁹⁷ Takođe je važno istaći činjenicu da je Krivični zakonik kao kvalifikovani oblik propisao upotrebu oružja ili njegovo nošenje u najmanje trideset (30) drugih krivičnih dela u vezi sa oružjem, što ukazuje na činjenicu da se krivična dela iz ove glave moraju smatrati krivičnim delima visokog rizika.

Za većinu ovih krivičnih dela izričito je propisano i trajno oduzimanje oružja, sredstava za prevoz oružja, sredstava za izradu oružja i drugih sredstava kojima je krivično delo izvršeno. Ova glava sadrži i nekoliko zakonskih odredaba objašnjavajućeg karaktera, imajući da u vidu da iste daju značenje izraza koji su korišćeni u sklopu odnosnih elemenata bića krivičnog dela.

97 Smernice o kaznenoj politici, I izdanje, Priština, 2018.

2. Nedoovoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oruđa ili eksplozivnog materijala (član 364, KZK)

2.1 Opšti osvrt

Nedoovoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oruđa ili eksplozivnih materija smatraju se opasnim radnjama, jer njima nastupa realna mogućnost izvršenja drugih krivičnih dela, posebno teških ubistava, ubistava, razbojništva, nanošenja teških telesnih povreda i dr.

Takođe treba napomenuti da se takve radnje smatraju opasnim i u slučajevima kada nemaju za cilj izvršenje krivičnog dela, jer postoji mogućnost njihovog eksplodiranja i posledično nanošenja telesnih povreda, gubitka života ili materijalne štete velikih srazmera, što su i razlozi inkriminacije ovakvih radnji.

Za ovo krivično delo propisana je novčana kazna i kazna zatvora, kumulativno, s obzirom na to da krivična dela iz ovog člana imaju potencijal da donesu materijalnu korist učiniocima krivičnih dela.

Tekst iz zakona:**ČLAN 364****Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala**

- (1) Ko u suprotnosti sa važećim zakonom o oružju ili eksplozivnom materijalu uvozi, izvozi, kupuje, nabavlja, prevozi, prodaje, razmenjuje, posreduje ili prodaje oružje ili eksplozivni materijal, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do sedam hiljada petsto (7,500) evra i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.
- (2) Ako krivično delo iz stava 1. ovog člana uključuje više od četiri oružja, više od četiri komada (4) eksplozivnog materijala ili više od četiristo (400) metaka, izvršilac će se kazniti novčanom kaznom i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do deset (10) godina.
- (3) Za potrebe ovog člana, izraz „proizvodnja” oružja uključuje konverziju ili prepravku bilo kog dela oružja ili nekog oružja u drugu vrstu oružja, ili deaktiviranje ili ponovno aktiviranje nekog komada oružja.
- (4) Oružje, sredstva za prevoz oružja i sredstva za proizvodnju oružja biće oduzeti.

Stav 1

Stavom 1. člana 364. KZK propisan je osnovni oblik ovog krivičnog dela, dok su glavni vidovi činjenja ovog oblika krivičnog dela alternativno propisani i sastoje se od: uvoza, izvoza, kupovine, nabavke, prevoza, proizvodnje, razmene, posredovanja ili prodaje oružja ili eksplozivnih materija.

Da bi nastupio ovaj oblik krivičnog dela, radnje učinioca mora da su preduzete u suprotnosti sa važećim zakonom o oružju ili eksplozivnim materijama, dok je za ovaj vid krivičnog dela zaprećena novčana kazna do sedam hiljada pet stotina (7.500) evra i kazna zatvora od jedne (1) do osam (8) godina.

Prema ovoj zakonskoj odredbi, oblici izvršenja ovog krivičnog dela propisani su alternativno i sastoje se od: uvoza, izvoza, kupovine, nabavke, prevoza, proizvodnje, razmene, posredovanja ili prodaje oružja ili eksplozivnih materija. Treba istaći činjenicu da je radnja izvršenja propisana alternativno, iako nisu date definicije svih njenih oblika, osim za proizvodnju, koja je definisana odredbom stava 3. ovog člana. Dok su ostali upotrebljeni izrazi predstavljeni u Zakonu o oružju, i definisani su na sledeći način:

Uvoz - formalnosti primenjene prilikom ulaska robe, uključujući i procedure komercijalne politike, i u odnosnim slučajevima uvozne dažbine, shodno carinskim propisima;

Izvoz – formalnosti primenjene prilikom izlaska robe, uključujući i procedure komercijalne politike, i u odnosnim slučajevima izvozne dažbine, shodno carinskim propisima;

Nabavka podrazumeva različite radnje kojima se obezbeđuju oružje ili eksplozivne materije.

Prevoz podrazumeva radnje prenosa oružja ili eksplozivnih materija iz jedne zemlje u drugu.

Proizvodnja oružja uključuje konverziju ili prepravku bilo kog dela oružja ili nekog oružja u drugu vrstu oružja, ili deaktiviranje ili ponovno aktiviranje nekog komada oružja.⁹⁸

Razmena podrazumeva radnje kojima se oružje ili eksplozivne materije menjaju ili daju u zamenu za neki drugi predmet od vrednosti, što može predstavljati količina zlata, automobil, pa čak i zabranjene supstance, poput raznih narkotika.

Posredovanje - delatnost pravnih lica licenciranih za pružanje usluga u pregovorima ili dogovorima oko transakcija za kupovinu, prodaju ili nabavku oružja, delova oružja i municije, od treće države u nekoj drugoj trećoj državi ili prodaja i kupovina oružja, delova oružja i municije koja se nalaze u trećim zemljama za njihovo prebacivanje u neku drugu treću zemlju.

Prodaja podrazumeva radnje u sklopu kojih se dobija novac u zamenu za oružje.

Predmet ovog krivičnog dela su **oružje i eksplozivne materije**. Na osnovu člana 113, stav 40. KZK „**oružje**“ predstavlja svaki predmet ili spravu izrađenu tako da pod pritiskom gasa, koji se oslobađa tokom sagorevanja eksplozivnog materijala, električne energije, komprimovanog gasa ili druge potencijalne energije, izbacuje projekte u obliku zasebnog metka, snopa sačme, gasa, tečnosti, strelica ili drugih komponenti, koji su napravljeni ili se koriste za nanošenje telesne povrede i fizičke ali i psihološke traume, i svaka druga stvar čija je glavna svrha izvršenje fizičkog napada na fizički integritet ljudi ili na imovinu. Izraz oružje obuhvata još i municiju, delove i komponente za oružje, kao i nuklearna, biološka i hemijska oružja.

Shodno tome, član 2, stav 1, tačka 1.7. Zakona o oružju⁹⁹ propisuje da „**oružje**“ predstavlja svaki predmet ili spravu izrađenu tako da pod pritiskom gasa, koji se oslobađa tokom sagorevanja eksplozivnog materija, električne energije, komprimovanog gasa ili druge potencijalne energije, izbacuje projekte u obliku zasebnog metka, snopa sačme, gasa, tečnosti, strelica ili drugih komponenti, koji su napravljeni ili se koriste za nanošenje telesne povrede i fizičke i psihološke traume, i svaka druga stvar čija je glavna svrha izvršenje fizičkog napada na fizički integritet ljudi ili na imovinu.

⁹⁸ Član 364, stav 3, KZK.

⁹⁹ Zakon br. 05/L-022 o oružju, od dana 23.07.2015.

Prema članu 2. stav 1.41. Zakona o oružju, municijom se smatraju meci, dijabole i drugi projektili, zajedno sa njihovim osiguračima i kapislama. Dok, prema ovoj zakonskoj odredbi, „**metak**” predstavlja jedinicu municije za vatreno oružje, koja predstavlja kombinaciju mehanizma za paljenje, barutnog punjenja, čaure i projektila u jednoj jedinici, dok je metak sa sačmom jedinica minicije za vatreno oružje koje predstavlja kombinaciju sačme (malih zrna), mehanizma za paljenje, barutnog punjenja i čaure u jednoj jedinici.

Ovo krivično delo predstavlja pravnu normu „*blanketne dispozicije*”, pošto da bi postojao ovaj oblik krivičnog dela, radnje učinoca moraju da su preduzete suprotno važećim zakonima o oružju ili eksplozivnim materijama, što znači da je i ovo krivično delo „*blanketne*” prirode. Shodno tome, ako se navedene radnje preduzimaju u skladu sa zakonom i od strane ovlašćenih lica, onda se iste ne smatraju krivičnim delom.

Za osnovni oblik ovog krivičnog dela zaprećena je novčana kazna do sedam hiljada pet stotina (7.500) evra i kazna zatvora od jedne (1) do osam (8) godina.

Ovo krivično delo može se izvršiti samo umišljajem, dok svako lice može biti učinilac ovog krivičnog dela. Subjektivna strana ovog krivičnog dela je učinjena kada lice preduzima radnje za koje prvobitno nije ovlašćeno.

Stav 2

Kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela propisan je stavom 2. ovog člana, koje se smatra učinjenim u slučajevima kada krivično delo iz stava 1. ovog člana uključuje više od četiri (4) komada oružja, više od četiri (4) komada eksplozivnih materija ili više od četiri stotine (400) metaka, za šta je zaprećena novčana kazna i kazna zatvora od jedne (1) do deset (10) godina. Na osnovu ove zakonske odredbe proizilazi da je jedno (1) oružje ili jedna (1) eksplozivna materija ekvivalentna sto (100) metaka municije, sa stanovišta pravne kvalifikacije ovog krivičnog dela.

Ovaj stav izričito propisuje minimalnu količinu oružja, eksplozivnih materija i municije dovoljnih da bi se okarakterisali većom količinom, što nesumnjivo otklanja dileme u pogledu količine oružja. Štaviše, dok većina država u regionu nije svojim propisima definisala količinu oružja, već je to učinila odlukama viših sudova, pitanje veće količine predstavlja pitanje činjenica („*quaestio facti*”), te se procenjuje od slučaja do slučaja. Međutim, ovo često dovodi do problema u sudskoj praksi kada je reč o količini oružja, jer je u jednom predmetu količina od 660 komada oružja okarakterisana većom, dok je u drugom predmetu količina od 75 revolve-ra smatrana većom količinom, što ukazuje na nedoslednost sudskih odluka. Smatramo da je naše zakonodavstvo poprilično napredno, time što je pravnim normama izričito propisalo veću količinu, otklanjajući time eventualne dileme i istovremeno usklađujući sudsku praksu i samim tim direktno utičući na usaglašavanje kaznene politike prema svim učiniocima ovih krivičnih dela.

Stav 3

Sadržina ovog stava, zapravo je zakonska odredba objašnjavajućeg karaktera, pošto pojašnjava da, za potrebe ovog člana, izraz „proizvodnja” oružja uključuje konverziju ili prepravku bilo kog dela oružja ili nekog oružja u drugu vrstu oružja, ili deaktiviranje ili ponovno aktiviranje nekog komada oružja.

Stav 4

Sa druge strane, stav 4. gorenavedenog člana predviđa obavezno oduzimanje oružja, sredstava za prevoz oružja i sredstava za proizvodnju oružja. Ovaj stav izričito propisuje obavezno trajno oduzimanje oružja, sredstava za prevoz oružja i sredstava za njihovu proizvodnju, što predstavlja važan aspekt u sprečavanju ovih krivičnih dela i da je pored kazne predviđeno i obavezno trajno oduzimanje. U sudskoj praksi nije sporno trajno oduzimanje oružja i sredstava za njihovu proizvodnju, već je problem nastao sa prevoznim sredstvima, posebno u slučajevima kada vozila nisu imala posebnu pregradu za prevoz oružja, već se oružje prevozilo u nemodifikovanim vozilima za prevoz oružja.

Analiza predmeta iz sudske prakse:

I U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Gnjilanu PKR. br. 133/2022 od 12.07.2023. za krivično delo „Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala”, iz člana 364, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 667/2023, od dana 25.01.2024.

U ovom krivičnom predmetu, Osnovni sud u Gnjilanu optužio je okrivljenog S.M. za krivično delo „Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnih materija”, iz člana 364, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK-a, pošto je 10. 07. 2022. godine, oko 20.00 časova, na graničnom prelazu „Bela zemlja - Končulj”, Opština Kamenica, u suprotnosti sa Zakonom o oružju, nedozvoljeno uvezao municiju - dijabole time što policija, tokom realizacije Operativnog plana „Jačanje budnosti i mera bezbednosti” na ulazu na Kosovo, na navedenom graničnom prelazu, zaustavlja autobus Turističke kompanije „TTT” registarskih oznaka 05-000-AA, i prilikom pretresa prtljaga okrivljenog pronalazi i privremeno oduzima količinu municije od 10 (deset) paketa x 250 komada, za vazdušnu pušku koju isti nije prijavio i za čiju kupovinu nije bio u posedu nikakve dokumentacije.

Osnovni sud u Gnjilanu, je okrivljenog S.M. oglasio krivim za ovo krivično delo i izrekao mu je novčanu kaznu u iznosu od pet stotina pedeset (550) evra i kaznu zatvora od sto osamdeset (180) dana, koja neće biti izvršena ako okrivljeni ne učini neko drugo krivično delo u roku provere od 1 (jedne) godine, i naložio je trajno oduzimanje navedene municije.

Ono što je istaknuto sa pravnog stanovišta jeste da li se takozvane „dijabole” smatraju vatrenim oružjem, u smislu važećih zakonskih odredaba. U vezi sa postavljenim pitanjem, nadležni sudovi su obrazložili kao što je gorenavedeno, da radnje okrivljenog S.M. sadrže sve elemente bića krivičnog dela za koje se tereti, budući da se „dijabole” smatraju oružjem u značenju važećih zakonskih odredaba. Razlog za to je činjenica da odredba člana 2, stav 1, tačka 1.41. Zakona br. 05/L-022 o oružju, jasno propisuje da „Municija [uključuje] - metke, **dijabole** i druge projekte, zajedno sa njihovim kapislama i barutnim punjenjem”. Dok tačka 1.41.3. propisuje da je „**dijabola** nesferični projektil namenjen gađanju iz pneumatskog oružja”. Dakle, žalbeni navod da je prekršen krivični zakon na štetu okrivljenog, s obzirom na to da dijabole, prema navodima odbrane, ne spadaju u delokrug krivičnog dela, imajući u vidu da iste ne predstavljaju eksplozivne materije, već spadaju u grupu rekreativnog ili vazdušnog oružja je ocenjen neosnovanim i s tim u vezi se i žalbeno veće Apelacionog suda saglasilo sa konstatacijom prvostepenog suda da je okrivljeni svojim postupcima izvršio krivično delo za koje je oглаšen krivim i osuđen kao u dispozitivu žalbom pobijene presude.

Smatramo da se ovom odlukom suda pojašnjava činjenica da su i dijabole sastavni deo oružja prema gorenavedenim odredbama Zakona o oružju, što bi trebalo da posluži za ujedinjavanje sudske prakse.

II U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Gnjilanu PKR. br. 71/2021 od 15.09.2021. za krivično delo „Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala”, iz člana 364, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 437/2021, od dana 30.11.2021, kao i Vrhovni sud Kosova, presudom Pml. 39/2022, od dana 14.02.2022.

Okrivljeni R.D, državljanin Kosova, optužen je od strane Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu za krivično delo „Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala”, propisano članom 364, stav 1. KZK, nakon što je krajem juna 2019. godine nedozvoljeno prodao vatreno oružje – lovačku pušku marke „Canne Cromate”, italijanske proizvodnje, kalibra 12 Ga, sa 62 metaka.

Osnovni sud u Gnjilanu je navedenom presudom okrivljenog R.D. oglasio krivim za ovo krivično delo i osudio ga je na kaznu zatvora od jedne (1) godine i dva (2) meseca i novčanu kaznu u visini od dve stotine (200) evra. Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova, je gorenavedenom presudom, odbio žalbu branioca okrivljenog i potvrdio je presudu prvostepenog suda.

U ovoj krivičnoj stvari postavljeno je pravno pitanje da li se ovo krivično delo smatra učinjenim u slučajevima kada se radi samo o jednom komadu oružja, jer bi se ovo krivično delo smatralo učinjenim kada se radi o većoj količini oružja, odnosno više od jednog oružja, i kada je izvršeno u vidu kontinuirane trgovinske delatnosti ili u vidu poslovanja.

Međutim, po nalaženju Vrhovnog suda Kosova, dati navodi nisu osnovani, imajući u vidu da je član 364. KZK sastavljen od četiri stava, gde prvi stav propisuje osnovni oblik ovog

krivičnog dela kojim se između ostalog inkriminiše radnja prodaje oružja, dok je drugim stavom predviđen njen kvalifikovani oblik, koji inkriminiše radnje koje obuhvataju veću količinu oružja. Iz ovoga proizilazi da je drugostepeni sud sa pravom zaključio da su u radnjama osuđenog ispoljeni elementi krivičnog dela „*Nedozvoljeni uvoz, izvoz, nabavka, prevoz, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnog materijala*” iz člana 364, stav 1. KZK. Iako zakonska odredba propisuje nekoliko vidova postupanja za izvršenje predmetnog krivičnog dela, radnje osuđenog su opisane i precizirane u izreci presude prvostepenog suda, koja naglašava činjenicu da je isti prodao svoje lovačko oružje, da je za isto oglašen krivim te da mu je izrečena odnosna kazna, iz čega proizilazi da je krivični zakon pravilno primenjen. Dakle, ovo krivično delo može biti izvršeno i ako su elementi ovog krivičnog dela ispunjeni sa samo jednim komadom oružja, međutim umišljaj okrivljenog mora biti ocenjen sa stanovišta ispunjenosti objektivnih i subjektivnih elemenata ovog krivičnog dela.

3. Protivpravno brisanje, uklanjanje ili menjanje oznaka na vatrenom oružju ili municiji (član 365, KZK)

3.1 Opšti osvrt

U skladu sa definicijom ovog krivičnog dela: protivpravno brisanje, uklanjanje ili menjanje oznaka na vatrenom oružju ili municiji, smatraju se radnjama čiji je primarni cilj da na nezakoniti način promene oznaku na oružju ili municiji, što se može učiniti iz različitih razloga.

Treba naglasiti da je ovo krivično delo kasnije propisano našim krivičnim pravom i kažnjava radnje koje se odnose na zloupotrebu oznaka koje postavlja proizvođač ili državni organ radi identifikacije oružja, sa ciljem lakšeg otkrivanja vrste oružja koje su upotrebljene prilikom izvršenja krivičnih dela, a samim tim i učinilaca ovih krivičnih dela.

Ovim krivičnim delom štiti se autentičnost vrste oružja i municije.

Izvršenjem ovog krivičnog dela zloupotrebljavaju se oznake proizvođača ili državnog organa, stavljene u nameri da se odredi i identifikuje vrsta i model oružja, kao i vrsta, kalibar i druga svojstva municije.

Tekst iz zakona:**ČLAN 365****Protivpravno brisanje, uklanjanje ili menjanje oznaka na vatrenom oružju ili municiji**

- (1) Ko izbriše, ukloni ili izmeni oznake na vatrenom oružju ili municiji, ili ko označi neko vatreno oružje ili municiju lažnim oznakama, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.
- (2) Ko proizvodi vatreno oružje ili municiju i ne obeleži vatreno oružje ili municiju prilikom proizvodnje u skladu sa važećim zakonom koji uređuje obeležavanje oružja, kazniće se novčanom kaznom i kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.
- (3) Ako delo iz stava 1. ili 2. ovog člana uključuje više od četiri (4) komada oružja, ili više od četiristo (400) metaka, izvršilac će se kazniti novčanom kaznom i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do pet (5) godina.
- (4) Za potrebe ovog člana, izraz „obeležavanje” označava identifikacionu oznaku koju na vatreno oružje ili municiju stavlja proizvođač ili nadležni državni organ.
- (5) Vatreno oružje ili municija biće oduzeti. Sredstvo upotrebljeno za brisanje, uklanjanje ili izmenu oznake ili za stavljanje lažne oznake biće oduzeto

Stav 1

Prema stavu 1. člana 365. KZK, radnje koje čine ovaj oblik krivičnog dela su alternativno propisane i sastoje se od: brisanja, uklanjanja ili menjanja oznaka na vatrenom oružju ili municiji ili stavljanja lažnih oznaka na vatreno oružje ili municiju. Za ovaj oblik krivičnog dela zaprećena je novčana kazna ili kazna zatvora do tri (3) godine.

Treba uzeti u obzir činjenicu da oružje mora da nosi tačne podatke o postavljanju jedinstvene oznake, uključujući naziv proizvođača, mesto proizvodnje, serijski broj, godinu proizvodnje, kao i druge oznake koje omogućavaju identifikaciju oružja od strane trećih država, kojima oružje ili municija dobija identifikacionu oznaku kojom se ono može identifikovati i kojim se vrši kontrola i određuje lokacija oružja ili municije u zemlji u kojoj je oružje proizvedeno, ali i u zemlji koja ga uveze. Svakako, ovo krivično delo može se učiniti brisanjem identifikacionih oznaka na oružju ili municiji, potpunim uklanjanjem ovih oznaka, kao i njihovim menjanjem. Isto mogu učiniti i lica koja poseduju dozvolu za ovo oružje, kao i lica koja ne poseduju oružni list. Važno je istaći činjenicu da je učinilac ovog krivičnog dela, koji ne poseduje oružni list, odgovoran za oba krivična dela, dakle i za ovo krivično delo i za krivično delo neovlašćenog držanja oružja.

Stav 2

Kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela propisan je stavom 2. ovog člana, i smatra se izvršenim u slučajevima kada proizvođač vatrenog oružja ili municije ne stavi odgovarajuću oznaku na vatreno oružje ili municiju u vreme proizvodnje shodno važećem zakonu koji propisuje stavljanje oznaka na oružje, za šta je zaprećena novčana kazna i kazna zatvora od šest (6) meseci do pet (5) godina.

S obzirom da ovo krivično delo može izvršiti samo proizvođač oružja ili municije, to znači da i odgovorno lice pravnog lica može snositi odgovornost. Pošto se koristi izraz „ko god”, isti bez ikakve sumnje označava svakog proizvođača oružja.

Stav 3

Najteži oblik ovog krivičnog dela propisan je stavom 3. ovog člana, i smatra se izvršenim u slučajevima ako delo iz stava 1. ili 2. ovog člana uključuje više od četiri (4) komada oružja, ili više od četiri stotine (400) metaka, za koje je predviđena novčana kazna i kazna zatvora od jedne (1) do pet (5) godina. Dakle, ovom odredbom se propisuje veća količina oružja na sličan način na koji je propisana i veća količina oružja i municije.

Stav 4

Ovaj stav predstavlja zakonsku odredbu objašnjavajućeg karaktera, s obzirom da pojašnjava da za potrebe ovog člana, izraz „obeležavanje” označava identifikacionu oznaku koju na vatreno oružje ili municiju stavlja proizvođač ili nadležni državni organ.

Ovo krivično delo u svim oblicima može biti izvršeno samo sa umišljajem, a učinilac ovog krivičnog dela može biti svako lice, kako fizička tako i pravna lica, ali je važno naglasiti da se ne smeju zloupotrebljavati oznake na oružju, bilo da pripadaju proizvođaču ili oznake koje stavljaју zemlje koje uvoze oružje ili municiju.

Stav 5

Sa druge strane, stav 5. gorenavedenog člana propisuje obavezno trajno oduzimanje vatrenog oružja, municije, kao i sredstva kojim je krivično delo izvršeno, odnosno sredstva koje je upotrebljeno za brisanje, uklanjanje ili menjanje oznaka.

4. Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja (član 366, KZK)

4.1 Opšti osvrt

Krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja” predstavlja jedan od faktora koji ugrožavaju bezbednost građana i bezbednost zemlje. Oružje u vlasništvu građana spada u faktore koji doprinose izvršenju krivičnih dela, posebno krivičnih dela protiv života i tela, ali i krivičnih dela kojima se narušava bezbednost zemlje. Nema sumnje da je u našoj zemlji, koja je izašla iz sukoba većih srazmera, ali i u regionu, naglašenija mogućnost nezakonitog nabavljanja oružja usled predašnjih sukoba, zbog čega je ovo delo inkriminisano kao krivično delo.

Tekst iz zakona:

ČLAN 366

Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja

- (1) Ko drži u vlasništvu, kontroliše ili poseduje oružje u suprotnosti sa važećim zakonom koji uređuju takvo oružje, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do sedam hiljada petsto (7,500) evra ili kaznom zatvora u trajanju do pet (5) godina.
- (2) Ako krivično delo iz stava 1. ovog člana uključuje više od četiri (4) komada oružja, ili više od četiristo (400) metaka, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od dve (2) do deset (10) godina.
- (3) Oružje u vlasništvu, kontroli ili posedu, u suprotnosti sa odredbama ovog člana biće oduzeto.

Stav 1

Izvorni oblik ovog krivičnog dela sastoji se od vlasništva, kontrole ili posedovanja oružja u suprotnosti sa važećim zakonom koji uređuje takvo oružje, za šta je predviđena novčana kazna do sedam hiljada pet stotina (7.500) evra ili kazna zatvora do pet (5) godina.

Glavne radnje koje čine ovaj oblik krivičnog dela su alternativno propisane i sastoje se od vlasništva, kontrole ili posedovanja oružja u suprotnosti sa važećim zakonom u vezi sa takvim oružjem.

S obzirom na to da se krivično delo vrši alternativno, neophodno je definisati ove pojmove, pa samim tim vlasništvo nad oružjem postoji u slučajevima kada je učinilac vlasnik oružja koje drži, dok **kontrola**, podrazumeva slučajeve kada je oružje pod kontrolom lica koje nije vlasnik oružja. Sa druge strane, **posedovanje** podrazumeva slučajeve u kojima lice ima činjeničnu vlast nad oružjem.

Predmet zaštite ovog krivičnog dela je zaštita od narušavanja, remećenja ili bilo kakvog vida ugrožavanja javnog reda i mira, odnosno spokojstva građana upotrebom oružja, uz posredno ugrožavanje života i telesnog integriteta, odnosno opšte bezbednosti ljudi i njihove imovine. Inače, predmet izvršenja ovog krivičnog dela je oružje čija je definicija data gore, odnosno odredbom člana 113, stav 40 KZK-a i članom 2, stav 1. tačka 1.7. Zakona o oružju.

Ovo krivično delo ima prirodu „*blanketne dispozicije*”, a da bi nastupio ovaj oblik krivičnog dela, radnje učinio mora da su preduzete u suprotnosti sa važećim zakonom o oružju.

Shodno tome, ako se gorenavedene radnje preduzimaju u skladu sa zakonom i od strane ovlašćenih lica, onda se iste ne smatraju krivičnim delom.

U suprotnom, ovo krivično delo može biti učinjeno samo sa umišljajem, a njegova subjektivna obeležja se manifestuju kroz vlasništvo, posedovanje ili kontrolu oružja u suprotnosti sa zakonom o oružju. Dakle, relevantnim odredbama Zakona o oružju izričito je propisan način kupovine i posedovanja oružja, kao i način pribavljanja odnosnog oružnog lista, a nepoštovanje ovih pravila zapravo predstavlja inkriminišuće radnje.

Stav 2

Smatra se da je kvalifikovan oblik ovog krivičnog dela propisan stavom 2. ovog člana, učinjen u slučajevima kada krivično delo iz stava 1. ovog člana obuhvati više od četiri (4) komada oružja ili više od četiri stotine (400) metaka, dok je za ovaj oblik krivičnog dela zaprećena kazna zatvora od dve (2) do deset (10) godina. Dakle, gorenavedena odredba predstavlja kvalifikovan oblik, kada se radi o propisanoj količini.

Ovo krivično delo može se izvršiti samo sa umišljajem u svim svojim oblicima, dok bilo koje lice može biti učinilac ovog krivičnog dela.

Stav 3

Ovaj stav propisuje obavezno trajno oduzimanje oružja, što u svakom slučaju oduzimanje oružja čini obavezujućom pravnom normom.

Analiza predmeta iz sudske prakse:

I U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Gnjilanu PKR. br. 206/2021 od 25.05.2023. za krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, propisano članom 366, stav 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 483/2023, od dana 21.09.2023.

U ovom predmetu, okrivljeni R.M, državljani Kosova, optužen je od strane Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu za krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, propisano članom 366, stav 1. KZK, pošto je 21. 09. 2021. godine, oko 11.30 časova, u ulici „Adem Jashari” u Gnjilanu, suprotno Zakonu o oružju, neovlašćeno držao svom u vlasništvu, kontroli ili posedu sopstveno oružje, pištolj marke „Tisas”, modela „Zigana sport”, kalibra 9 mm, sa okvirom sa pet (5) metaka, time što je po zaustavljanju i parkiranju svog automobila na trotoaru, iz prtljažnika automobila uzeo ručnu torbu u kojoj je držao pištolj, stavio je na rame i krenuo u pravcu kafića „AAA” i nakon prepirke sa oštećenim R.B. i njegovim prijateljem - I.M. okrivljeni ubacuje ruku u torbu da izvadi pištolj, u kom trenutku oštećeni zajedno sa I.M. reaguju brzo i silom mu oduzimaju torbu sa pištoljem koju predaju policiji, nakon čega policija zaplenjuje predmetni pištolj i metke.

Osnovni sud u Gnjilanu je navedenom presudom oglasio krivim okrivljenog R. M. za ovo krivično delo i izrekao mu je novčanu kaznu u visini od četiri stotine (400) evra i trajno mu je oduzeo pištolj i pet (5) metaka. Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova, je gorenavedenom presudom, odbio žalbu Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu i branioca okrivljenog kao neosnovane, i potvrdio je prvostepenu presudu.

U ovom predmetu se postavlja pravno pitanje da li se smatra krivičnim delom „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, propisano članom 366, stav 1. KZK, slučaj kada lice poseduje oružni list i kreće se sa ovim oružjem po različitim mestima, a da prethodno nije obezbedio posebnu dozvolu za nošenje oružja ili za kretanje sa oružjem?

Nadležni sudovi su u vezi sa navedenim predmetom, obrazložili da se takve radnje smatraju krivičnim delom, te su navodi odbrane odbijeni kao neosnovani.

Prvostepeni sud je u obrazloženju žalbom pobijane presude izneo razloge za sve odlučujuće činjenice u vezi sa krivičnim delom iz člana 366, stav 1. KZK i krivičnom odgovornošću

okrivljenog za ovo krivično delo. Dokazi u ovom krivičnom predmetu su pravilno ocenjeni, shodno članu 360, stav 1. ZKP, te je prvostepeni sud u konkretnom predmetu dao jasne razloge kada je reč o mestu, vremenu i načinu izvršenja krivičnog dela, kao i o načinu na koji je došlo do izvršenja ovog krivičnog dela, štaviše i sam okrivljeni je priznao da ima oružni list za oružje u njegovom posedu, ali da nije imao posebnu dozvolu za nošenje oružja, a zapravo, u skladu sa zakonom o oružju, osim obezbeđivanja dozvole za streljanu, isti je trebalo da pribavi i posebnu dozvolu za nošenje oružja, te da je, i za ovo krivično delo, prvostepeni sud izvršio analizu svih dokaza izvedenih tokom glavnog pretresa i u vezi sa njima predočio svoje zaključke, koje ovaj sud usvaja kao pravilne, objektivne i zakonite.

II U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Gnjilanu PKR. br. 11/2023, od 03. 04. 2023, za krivično delo „Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”, propisano članom 366, stav 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 312/2023, od 18. 10. 2023, kao i Vrhovni sud Kosova, presudom Pml. br. 607/2023, od 30.11.2023.

Okrivljenog G.D, državljanina Kosova, Osnovno tužilaštvo u Gnjilanu, sem drugih krivičnih dela, tereti i za krivično delo: „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*” iz člana 366, stav 1. KZK, pošto je 10. 12. 2022. godine, u intervalu od 20.15 - 21.00 časova, u Gnjilanu, u svom stanu, neovlašćeno i bez važeće dozvole, a suprotno važećem zakonu o oružju, držao u svom vlasništvu, kontroli i posedu: šest (6) metaka od 9 mm; dva (2) metka od 7.65 mm i jednu (1) čauru od 7.65 mm, koje je Policija Kosova našla i zaplenila.

Osnovni sud u Gnjilanu je gorenavedenom presudom oglasio krivim okrivljenog G. D. za ovo krivično delo i izrekao mu je novčanu kaznu u visini od četiri stotine (400) evra i trajno mu je oduzeo metke i čauru. Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova je navedenom presudom odbio kao neosnovanu žalbu branioca okrivljenog G.D, potvrdivši presudu prvostepenog suda, dok je presude nadležnih nižestepenih sudova potvrdio i Vrhovni sud Kosova, presudom Pml. br. 607/2023 od 30.11.2023.

Pravno pitanje koje je istakla odbrana a koje je u sprezi sa nekolicinom predmeta iz naše sudske prakse povezano je sa činjenicom „*da li neovlašćeno i nedozvoljeno posedovanje samo metaka, bez oružja*” čini krivično delo „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*” iz člana 366. KZK, ili nužno mora postojati i oružje, u značenju pojma vatrenog oružja, u konkretnom predmetu pištolj?

U vezi sa gore navedenim pitanjem, na osnovu člana 113, stav 40. KZK u vezi sa članom 2, stav 1, tačka 1.41. Zakona br. 05/L-022, od 23.07.2015. godine, u našoj sudskoj praksi je prihvaćen pravni stav da se krivično delo propisano kao „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*” iz člana 366. KZK, takođe smatra „*neovlašćenim i protivzakonitim posedovanjem metaka*”, pošto se i meci smatraju oružjem, u krivičnopravnom smislu.

Sud je, nakon što je analizirao sve dokaze sadržane u spisima predmeta, pojedinačno i zajednički, na osnovu članova 8. i 360. ZKP, konstatovao sledeće činjenično stanje: Da je kritičnog dana ... policija izašla na mesto događaja, fotografisala je mesto događaja i tom prilikom

je zaplenila šest (6) metaka kalibra 9 mm, dva (2) metka kalibra 7.65 mm i jednu (1) čauru kalibra 7.65 mm ... čime je izvršio krivično delo „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*” iz člana 366, stav 1. KZK.

III U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Đakovici, Odeljenje za teška krivična dela PKR. br. 111/2022, od 12.10.2022, za krivično delo „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*”, propisano članom 366, stav 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 601/2022, od 06.12.2022, kao i Vrhovni sud Kosova, presudom Pml. br. 28/2022, od 06.02.2023.

Osnovno tužilaštvo u Đakovici optužilo je okrivljenog P.B, državljanina Kosova, za krivično delo „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*”, propisano članom 366, stav 1. KZK, pošto je od 31.07.2018. do 22.12.2020, oko 15.00 časova, u Đakovici u ulici „UÇK” neovlašćeno držao u svom vlasništvu i posedu oružje i municiju, u suprotnosti sa članom 4, stav 1, tačka 1.1. Zakona o oružju Kosova, koji su zakonom klasifikovani kao zabranjeno vatreno oružje, i to 1 (jedno) oružje marke „*Sig Sauer P22 elite*”. Okrivljeni se navedenog dana javio u policijskoj stanici u Đakovici i upoznao ih da mu je istekla dozvola za gore pomenuto oružje 30.07.2018. godine, dakle pre oko 2 (dve) i po godine, i da nije podneo zahtev za produženje važenja dozvole, te su u odsustvu važeće dozvole oružje i okvir zaplenjeni od strane policijskih službenika.

Osnovni sud u Đakovici je navedenom presudom oglasio krivim okrivljenog R. M. za ovo krivično delo i izrekao mu je novčanu kaznu u visini od šest stotina (600) evra i naložio je trajno oduzimanje revolvera marke „*SIG-Sauer P-22 Elite*”.

Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova, je gorenavedenom presudom, odbio žalbu branioca okrivljenog kao neosnovanu i potvrdio je prvostepenu presudu suda.

U ovom predmetu se javlja pitanje da li se smatraju krivičnim delom „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*”, propisano članom 366, stav 1. KZK, slučajevi kada lice poseduje oružni list ali je ta dozvola istekla a njen imalac nije podneo zahtev da produži važenje oružnog lista za svoje oružje?

U vezi sa navedenim pravnim pitanjem, nadležni sudovi su obrazložili da se ovakve radnje smatraju krivičnim delom i da činjenica da okrivljeni nije podneo zahtev za produženje važenja njegovog oružnog lista znači da uopšte nije posedovao dozvolu, te su navodi odbrane odbijeni kao neosnovani.

Uvidom u konkretne navode iznete u zahtevu branioca osuđenog, utvrđena je činjenica da je osuđeni imao važeći oružni list za streljačko oružje marke „*SIG Sauer*”, model „*P220 Elite*”, od 31.07.2013. do 30.07.2018. Međutim, iz izreke presude prvostepenog suda i spisa predmeta proizilazi da je od 31.07.2018. do 22.12.2020. godine neovlašćeno držao oružje, pošto mu je istekao rok važenja, a u suprotnosti sa članom 4, stav 1, tačka 1.1. Zakona br. 05/L-022 o oružju, odnosno zaključuje da od isteka oružnog lista na osnovu broja kartice, nije imao važeći oružni list.

Ocenjujući navode o povredi krivičnog zakona, Vrhovni sud Kosova je našao da su sudovi dve niže sudske instance pravilno konstatovali da radnje okrivljenog sadrže sva objektivna i subjektivna obeležja krivičnog dela „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*”, iz člana 366, stav 1. KZK. Gorenavedena odredba KZK predstavlja normu „*blanketne dispozicije*” i upućuje se na Zakon br. 05/L-022 o oružju, konkretno na odredbu člana 37, stav 1, tačka 1.1., koji propisuje: „*...Izdana dozvola se ukida u slučaju isteka dozvole kada nije produžena....*”. Shodno tome, imajući u vidu predmetnu odredbu, proizilazi da okrivljeni od dana 30.07.2018. godine, odnosno od dana isteka dozvole, nije posedovao važeću dozvolu za držanje oružja, budući da sam vlasnik oružja, u ovom slučaju osuđeni, ima obavezu da po isteku oružnog lista, podnese zahtev za izdavanje nove dozvole.

5. Upotreba oružja ili opasnog oruđa (član 367, KZK)

5.1 Opšti osvrt

Krivično delo upotreba oružja ili opasnog oruđa je zapravo vid dvojne inkriminacije, imajući u vidu da su dva aspekta ovog krivičnog dela spojena u jednu odredbu, dakle upotrebu oružja ili opasnog oruđa. Iako je oružje definisano u relevantnom zakonu o oružju, opasno oruđe ostaje nedefinisano i kao takvo može dovesti do nedoumica u sudskoj praksi.

Tekst iz zakona:

ČLAN 367

Upotreba oružja ili opasnog oruđa

- (1) Ko koristi oružje ili eksploziv, u suprotnošću sa važećim zakonom koji uređuje takvo oružje ili eksplozivni materijal, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do osam (8) godina.
- (2) Ko koristi oružje ili opasno oruđe na preteći ili zastrašujući način, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do deset hiljada (10,000) evra i kaznom zatvora u trajanju od jedne (1) do deset (10) godina.
- (3) 3. Oružje ili opasno oruđe u suprotnošću sa odredbama ovog člana biće oduzeto.

Stav 1

Prema stavu 1, člana 367. KZK, radnja izvršenja ovog oblika krivičnog dela se sastoji u upotrebi oružja ili eksplozivnih materija u suprotnosti sa zakonom na snazi u vezi oružja ili eksplozivnih materija¹⁰⁰, za koje je zaprećena kazna zatvora od jedne (1) do osam (8) godina.

100 Zakon br. 04/L-022 o civilnoj upotrebi eksploziva, od 29.07.2011.

Dakle, usled opasnog karaktera ovog krivičnog dela, čini se da je za ovaj oblik predviđena samo kazna zatvora.

Na osnovu ove zakonske odredbe, proizilazi da se radnja izvršenja ovog krivičnog dela sastoji od upotrebe oružja ili eksplozivnih materija u suprotnosti sa važećim zakonom o oružju ili eksplozivnim materijama.

Kao što se vidi, ovaj oblik krivičnog dela ima svoje dve (2) varijante, *prva*, upotreba oružja u suprotnosti sa važećim zakonom vezanim za oružje i *druga*, upotreba eksplozivnih materija u suprotnosti sa važećim zakonom vezanim za eksplozivne materije.

Ovo krivično delo predstavlja normu sa „blanketnom dispozicijom”, pošto da bi postojao ovaj oblik krivičnog dela, radnje učinioca moraju biti preduzete suprotno važećim zakonima o oružju ili eksplozivnim materijama, što znači da je u suprotnosti sa važećim zakonom o oružju ili eksplozivnim materijama, te je shodno tome ovo krivično delo „blanketne” prirode.

Treba istaći da se ovo krivično delo vrši samo sa umišljajem i da umišljaj učinioca mora podrazumevati upotrebu oružja ili opasnog oruđa.

Na ovaj način, ako se gorenavedene radnje preduzimaju u skladu sa relevantnim zakonom i od strane ovlašćenih lica, onda iste ne predstavljaju krivično delo.

Stav 2

Kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela iz stava 2. ovog člana nastupa u slučajevima kada lice upotrebi oružje ili opasno oruđe na preteći ili zastrašujući način, dok je za ovaj kvalifikovani oblik zaprećena novčana kazna do deset hiljada (10.000) evra i kazna zatvora od jedne (1) do deset (10) godina.

Kada je reč o radnji izvršenja ovog krivičnog dela, na osnovu ove zakonske odredbe proizilazi da se radnje izvršenja teškog oblika ovog krivičnog dela sastoje od upotrebe oružja ili opasnog oruđa na preteći ili zastrašujući način, te je isključena mogućnost upotrebe oružja na različitim proslavama, ali bez namere zastrašivanja.

Kao posledica ovog krivičnog dela nastupa opasnost po telesni integritet ili zdravlje drugog lica, imajući u vidu da se radi o aspektu apstraktnog ugrožavanja bezbednosti ovim krivičnim delom.

Za kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela zaprećena je novčana kazna do deset hiljada (10.000) evra i kazna zatvora od jedne (1) do deset (10) godina.

Ovo krivično delo u svim svojim oblicima može biti izvršeno samo sa umišljajem, odnosno može se izvršiti direktnim umišljajem, ali i eventualnim umišljajem.

Svako lice može biti učinilac ili autor ovog krivičnog dela.

Takođe je važno pojasniti da krivično delo upotrebe oružja ili opasnog oruđa može izvršiti i lice koje ima dozvolu za držanje oružja kao i lice koje ne poseduje dozvolu za držanje oružja.

Ako lice koje nema dozvolu za držanje oružja koristi oružje suprotno važećem zakonu o oružju, smatra se da je izvršilo dva (2) krivična dela i to: krivično delo „*Neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja*” iz člana 366. KZK i krivično delo „*Upotreba oružja ili opasnog oruđa*” iz člana 367. KZK.

Stav 3

Stavom 3. navedenog člana propisano je obavezno trajno oduzimanje oružja ili opasnog oruđa, što znači da se oduzimanje vrši bez obzira na to da li je lice imalo dozvolu za držanje oružja.

Analiza predmeta iz sudske prakse:

I U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Gnjilanu, Odeljenje za teška krivična dela PKR. br. 23/2023 od dana 22.02.2023. za krivično delo „*Upotreba oružja ili opasnog oruđa*”, propisano članom 367, stav 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PAKR. br. 180/2023, od dana 24.11.2023.

Okrivljeni I.H, državljanin Kosova, optužen je od strane Osnovnog tužilaštva u Gnjilanu za krivično delo „*Upotreba oružja ili opasnog oruđa*” iz člana 367, stav 1. KZK, pošto je kritičnog dana upotrebio oružje, pištolj tipa „*ZIG 14 Tisas Turkiye RKS 2020*”, za čije je posedovanje imao važeću dozvolu nadležnih organa.

Osnovni sud u Gnjilanu je navedenom presudom okrivljenog I.H. oglasio krivim za izvršenje ovog krivičnog dela i osudio ga je na kaznu zatvora od osam (8) meseci, koja se neće izvršiti ako okrivljeni u roku od dve (2) godine od dana pravosnažnosti ove presude ne izvrši drugo krivično delo. Takođe je naredio trajno oduzimanje oružja, pištolja marke „*ZIG 14 Tisas Turkiye RKS 2020*”. Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova, je gorenavedenom presudom, odbio žalbu branioca okrivljenog I. H. kao neosnovanu i potvrdio je prvostepenu presudu.

U ovom predmetu je ukazano na pitanje trajnog oduzimanja oružja tipa pištolj, imajući u vidu da je okrivljeni imao važeću dozvolu izdatu od strane nadležnih organa za posedovanje ovog oružja.

Kada je reč o pitanju trajnog oduzimanja, u konkretnom predmetu, ali i u drugim predmetima, naša sudska praksa je zauzela stav da oružje treba da se oduzme, uprkos činjenici da je okrivljeni imao važeću dozvolu nadležnih organa za njegovo posedovanje, budući da je oružje predstavljalo sredstvo izvršenja krivičnog dela „*Upotreba oružja ili opasnog oruđa*”

iz člana 367, stav 1. KZK, dok stav 3. ovog člana propisuje obavezno trajno oduzimanje oružja ili opasnog oruđa. Branilac okrivljenog I. H. je žalbom pobio presudu i kada je reč o odluci o trajnom oduzimanju, sa obrazloženjem da je tačno da je kritičnog dana okrivljeni upotrebio oružje, ali pošto je u konkretnom slučaju za predmetno oružje posedovao dozvolu nadležnih organa, traži da se predmetno oružje vrati okrivljenom.

Po nalaženju Apelacionog suda, gorenavedeni navodi nisu na mestu, imajući u vidu da je u konkretnom predmetu, prvostepeni sud na osnovu zakonskih odredaba člana 367, stav 3. KZK, oduzeo oružje okrivljenom, kao sredstvo izvršenja krivičnog dela, s obzirom da je predmetnim oružjem izvršeno gorenavedeno krivično delo, te je trajno oduzimanje oružja obavezno bez obzira na činjenice i okolnosti da li je isti bio u posedu dozvole nadležnih organa za predmetno oružje ili ne, zbog čega je ovaj sud žalbu branioca okrivljenog odbio kao neosnovanu.

II U krivičnoj stvari po presudi Osnovnog suda u Prištini P. br. 951/2022, od 16.08.2021, zbog krivičnog dela „Upotreba oružja ili opasnog oruđa” iz člana 367, stav 1. KZK, koju je potvrdio Apelacioni sud Kosova, presudom PA1. br. 1194/2021, od 09.11.2021, kao i Vrhovni sud Kosova, presudom Pml. br. 105/2022, od 16.03.2022.

Okrivljeni F.H, državljani Kosova, optužen je od strane Osnovnog tužilaštva u Prištini za krivično delo „Upotreba oružja ili opasnog oruđa”, propisano članom 367, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK, pošto je 18.02.2021. godine u svojoj kući u Prištini, u kojoj okrivljeni živi sa oštećenim, ocem Sh.H., i ostalim članovima porodice, upotrebio oružje marke „Ekol Special 99”, na preteći način prema oštećenom, tako što je nakon prethodnih nesuglasica, ali i nakon nesuglasica kritičnog dana, kada je okrivljeni izvršio nasilje u porodici nad oštećenim Sh.H, nakon prepirke u kojoj mu je rekao „Nemoj slučajno da si me takao”, okrivljeni uzeo revolver i uperio ga ka oštećenom na preteći način. U međuvremenu, dok je pripremao pištolj da iz njega puca i prilazeći oštećenom, okrivljeni se okliznuo na papuče oštećenog, revolver je ispalio hitac i pogodio fotelju u dnevnom boravku u kojoj se oštećeni nalazio.

Osnovni sud u Prištini je gorenavedenom presudom, okrivljenog F.H., oglasio krivim za ovo krivično delo i izrekao mu je kaznu zatvora od tri (3) godine i šest (6) meseci i novčanu kaznu visine od dve hiljade (2000) evra i naložio je trajno oduzimanje revolvera marke „Ekol Special 99”.

Sa druge strane, Apelacioni sud Kosova, je gorenavedenom presudom, odbio žalbu branioca okrivljenog kao neosnovanu i potvrdio je presudu prvostepenog suda.

Pitanje koje u ovom predmetu postavlja odbrana je kada se smatra da je oružje upotrebljeno na preteći način, odnosno kada se tvrdi da oružje nije upotrebljeno na preteći način, i traži da se krivično delo prekalifikuje shodno stavu 1, člana 367. KZK, kao odredbu koja je povoljnija po okrivljenog.

U vezi sa gorenavedenim predmetom, nadležni sudovi su obrazložili da takve radnje okrivljenog podrazumevaju da je učinjeno krivično delo iz člana 367, stav 2. KZK, budući da je oružje upotrebljeno na preteći način.

Takođe, Vrhovni sud Kosova je, razmatrajući konkretne navode iznete u zahtevu branio-
ca osuđenog, konstatovao da je utvrđena činjenica da radnje okrivljenog ispoljavaju sva
objektivna i subjektivna obeležja krivičnog dela „*Upotreba oružja ili opasnog oruđa*” iz čla-
na 367, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK, pošto je potvrđena činjenica da je okrivljeni F.H.,
nakon što je upotrebio svoj revolver na preteći način nakon nesuglasica sa sada oštećenim
SH.H, ispalio jedan metak, što je činjenica koju ne osporava ni sam okrivljeni, a koja je utvr-
đena dokazima koje su izvela oba suda nižeg stepena. Po nalaženju Vrhovnog suda Kosova,
da bi se ispunili elementi krivičnog dela za koje je okrivljeni oglašen krivim i osuđen, od-
nosno na osnovu odredaba člana 367, stav 2. u vezi sa stavom 1. KZK, potrebno je da su
njegova dva (2) sastavna elementa zbirno ispunjena. Pre svega, upotreba ili ispaljivanje
hitaca iz revolvera, što je element koji nije sporan, imajući u vidu da je iz oružja marke „*Ekol
Special 99*”, ispaljen jedan metak. Drugo, oružje mora da je upotrebljeno na preteći način,
kao element koji proizilazi iz nesuglasica koje su nastupile u odnosu između okrivljenog i
oštećenog. Shodno tome, zbirnim ispunjavanjem ova dva elementa krivično delo je u pot-
punosti učinjeno i u tom kontekstu se ne traži nikakva eventualna posledica.

6. Lažne dozvole, odobrenja i licence za oružje i davanje lažnih podataka (član 368, KZK)

6.1 Opšti osvrt

Krivično delo „Lažne dozvole, odobrenja i licence za oružje i davanje lažnih podataka” je zapravo krivično delo koje je tesno povezano sa dva druga goreobrađena krivična dela i predstavlja zasebno krivično delo koje se odnosi na izdavanje lažnih dozvola, odobrenja i licenci za oružje ili davanje lažnih podataka radi dobijanja oružnog lista.

Tekst iz zakona:

ČLAN 368

Lažne dozvole, odobrenja i licence za oružje i davanje lažnih podataka

- (1) Ko pruži lažne podatke, usmeno ili napisмено, u bilo kojoj fazi postupka za dobijanje dozvole, odobrenja ili licence za držanje oružja ili eksplozivnog sredstva, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do pet hiljada (5,000) evra ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.
- (2) Ko izradi, poseduje, prodaje ili kupi lažnu dozvolu, odobrenje ili licencu držanje oružja ili eksplozivnog sredstva, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do pet hiljada (5,000) evra ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.
- (3) Ko ima pri sebi dozvolu, licencu ili drugo ovlašćenje za držanje oružja ili eksplozivnog sredstva i ne pokaže je policiji ili KFOR-u na njihov zahtev, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do dve hiljade petsto (2,500) evra ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) meseca. Ako izvršilac nema pri sebi dozvolu ili licencu

u trenutku zahteva da je pokaže i ne saopšti policiji ili KFOR-u o mestu na kom se nalazi dozvola, licenca ili drugo ovlašćenje, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do dve hiljade petsto (2,500) evra ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) meseca.

- (4) Lažna dozvola, licenca ili drugo ovlašćenje biće oduzeti. Sredstva za izradu lažne dozvole, licence ili drugog ovlašćenja biće oduzeta.

Stav 1

Kao što se vidi iz člana 368. KZK, ovo krivično delo se odnosi na davanje lažnih podataka u vezi sa dozvolama, odobrenjima i licencama za oružje, i sadrži osnovni oblik i dva (2) teška ili kvalifikovana oblika.

Davanje lažnih podataka može biti usmeno ili pismeno. Ova odredba inkriminiše prethodne radnje prilikom podnošenja zahteva za dozvolu, odobrenje ili licencu za oružje ili eksplozivne materije. Dakle, ista propisuje da davanje lažnih podataka predstavlja posebno krivično delo u slučaju davanja lažnih podataka.

Stav 2

Drugi oblik ovog krivičnog dela propisan je stavom 2. navedenog člana i smatra se izvršenim u slučajevima kada lice izradi, poseduje, prodaje ili kupi lažnu dozvolu, odobrenje ili licencu za držanje oružja ili eksplozivne materije.

Radnje izvršenja ovog oblika krivičnog dela su propisane alternativno i sastoje se od izrade, posedovanja, prodaje ili kupovine lažnih dozvola, odobrenja ili licenci za držanje oružja ili eksplozivnih materija.

Stav 3

Prvu varijantu ovog oblika krivičnog dela čini svako ko ima pri sebi dozvolu, licencu ili drugo ovlašćenje za držanje oružja ili eksplozivnih materija, a dozvolu, licencu ili drugo ovlašćenje ne pokaže odmah policiji ili KFOR-u na njihov zahtev. Za ovaj oblik ovog krivičnog dela zaprećena je novčana kazna do dve hiljade pet stotina (2.500) evra ili kazna zatvora do tri (3) meseca.

Drugu varijantu ovog oblika krivičnog dela čini lice koje u trenutku zahteva nema pri sebi dozvolu ili licencu da je pokaže i koje ne obavesti policiju ili KFOR gde se nalazi dozvola,

licenca ili drugo ovlašćenje. Za ovaj oblik ovog krivičnog dela zaprećena je novčana kazna do dve hiljade pet stotina (2.500) evra ili kazna zatvora do tri (3) meseca.

Ovo krivično delo može se izvršiti samo umišljajem, dok svako lice može biti učinilac ovog krivičnog dela.

Stav 4

Takođe, ovim krivičnim delom je predviđeno i obavezno oduzimanje lažne dozvole, licence ili ovlašćenja, kao i sredstava za njihovu izradu.

7. Proizvodnja i nabavka oružja i oruđa za izvršenje krivičnih dela (član 369, KZK)

7.1 Opšti osvrt

K rivično delo „Proizvodnja i nabavka oružja i oruđa za izvršenje krivičnih dela” podrazumeva radnje koje pod određenim uslovima i okolnostima mogu predstavljati pripreme ili radnje pomoći u izvršenju krivičnog dela, propisane kao posebno inkriminišuće radnje.

Tekst iz zakona:

ČLAN 369

Proizvodnja i nabavka oružja i oruđa za izvršenje krivičnih dela

- (1) Ko napravi, nabavi ili omogući drugom da nabavi oružje ili otrov ili drugu opremu neophodnu za njihovu izradu, za koje zna da su namenjeni za upotrebu ili izvršenje krivičnog dela, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do pet (5) godina.
- (2) Ko napravi, nabavi ili omogući drugom da nabavi falsifikovan ključ, kalauz ili drugo sredstvo za upotrebu u obijanju, za koje zna da je namenjeno za upotrebu ili izvršenje krivičnog dela, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do jedne (1) godine.
- (3) Ovo krivično delo sadrži dva (2) oblika izvršenja, i to: osnovni oblik iz stava 1. i lakši oblik propisan stavom 2. ovog člana.

Stav 1

Radnje koje čine osnovni oblik ovog krivičnog dela su alternativno propisane i sastoje se od izrade, nabavke ili omogućavanju drugom licu da nabavi oružje ili otrov ili drugu opremu neophodnu za njihovu izradu, za koje zna da su namenjeni za upotrebu ili izvršenje krivičnog dela.

Ovo krivično delo biva izvršeno preduzimanjem alternativne radnje, kako je opisano u opisu krivičnog dela proizvodnje, nabavke ili omogućavanja, bez obzira da li je krivično delo učinjeno ili je ostalo na pokušaju. Ovo krivično delo se izvršava umišljajem (dolus), što podrazumeva svest učinioca da svojom radnjom omogućava drugom da izvrši krivično delo.

Važno je istaći činjenicu da u slučaju da je pomoć unapred obećana, onda ne nastupa ovo krivično delo, već krivično delo pružanja pomoći u izvršenju krivičnog dela.

Za ovo krivično delo je zaprećena kazna zatvora od tri (3) meseca do pet (5) godina.

Predmet ovog krivičnog dela su oružja, otrov ili druga oprema neophodna za njihovu izradu, kojom se omogućava izvršenje krivičnog dela.

Stav 2

Privilegovani oblik ovog krivičnog dela nastupa kada lice napravi, nabavi ili omogući drugom licu da nabavi falsifikovani ključ, kalauz ili drugo sredstvo koje će biti upotrebljeno u „obijanju”, za koje zna da je namenjeno za upotrebu ili izvršenje krivičnog dela. Za ovaj oblik krivičnog dela zaprećena je kazna zatvora do jedne (1) godine.

Radnje izvršenja lakšeg oblika ovog krivičnog dela su alternativno propisane i sastoje se od izrade, nabavke ili omogućavanja drugom licu da nabavi falsifikovani ključ, kalauz ili drugo sredstvo za upotrebu u „obijanju”. Ostali uređaji mogu biti različitih vrsta, ali moraju omogućiti izvršenje krivičnog dela i mogu predstavljati uređaje sistema obezbeđenja ili druge bezbednosne uređaje, što se može postići odavanjem tajnih kodova za onesposobljavanje ovih uređaja, koji olakšavaju izvršenje krivičnog dela.

Sa druge strane, učinilac mora biti upoznat da je predmet koji je proizveden ili nabavljen zapravo sredstvo koje će se koristiti za „obijanje”.

Zakonodavac je upotrebio izraz „obijanje”, za koji smatramo da je neadekvatan imajući u vidu da je nejasan tim više što krivično delo obijanja ne postoji u krivičnom zakoniku. Dalje, poređenja radi, može se uzeti u obzir i činjenica da se u hrvatskom krivičnom zakonodavstvu koristi izraz „provala”, što znači provaljivanje u objekte.

Predmet ovog krivičnog dela su falsifikovani ključevi, kalauzi ili drugi uređaji za upotrebu u „obijanju”.

Inače, ovo delo se smatra učinjenim u slučajevima kada su navedeni predmeti izrađeni ili stavljeni na raspolaganje drugom licu, a činjenica da je krivično delo izvršeno ili nije izvršeno ovim sredstvima nema uticaja na postojanje krivičnog dela, imajući u vidu da se inkriminišuće odredbe zakona tiču samo stavljanja na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela.

Bibliografija

I. Knjige i druga izdanja

ALEXANDER,
LARRY; FERZAN
KIMBERLY KESSLER

Crime and Culpability, A Theory of Criminal Law,
Cambridge, 2009.

BERGMAN, PAUL;
BERGMAN-
BARRET, SARA

The Criminal Law Handbook, Know Your Rights, Survive the System, Fifth Edition, Berkeley, 2003.

BIANKU, LEDI;
KUMBARO, ODETA

Jurisprudenca e Gjykatës së Strasburgut, Botimi i katërt,
Strasburg, 2017.

BOHLANDER,
MICHAEL

Principles of German Criminal Law, Oxford and Portland,
Oregon, 2009.

DRESSLER, JOHN

Criminal Law, Third Edition, Santa Monica, 1996.

ELEZI, ISMET;
KAÇUPI, SKËNDER;
HAXHIA, MAKSIM

Komentar i Kodit Penal të Republikës së Shqipërisë, Pjesa e
Përgjithshme, Tiranë, 2004.

ELLIOT, CATHERINE;
QUIN, FRANCES

Criminal Law, Third Edition, "Pearson Education", Harlow, 2000.

- FLETCHER, GEORGE *Basic Concepts of Criminal Law*, Oxford University Press, New York-Oxford, 1998.
- GASHI, REXHEP *Krimi i organizuar*, Prishtinë, 2023.
- FIONDA, JULIA;
BRYANT, MICHAEL *Briefcase on Criminal Law*, Second Edition, Cavendish Publishing Limited, London, 2000.
- HAJDARI, AZEM *Procedura penale, Komentar*, Prishtinë, 2009.
- HALL, E. DANIEL *Criminal Law and Procedure*, Fifth Edition, Delmar Cengage, New York, 2009.
- HALLEVY, GABRIEL *A Modern Treatise on the Principle of Legality in Criminal Law*, Sprinder, London, 2010.
- HALPIN, ANDREV *Definition in the Criminal Law*, Hart Publishing, Oxford, 2004.
- HERRING, JONATHAN *Criminal law*, Third Edition, "Palgrave Maxmillan", Bristol, 2002.
E drejta penale, Teori, kazuse dhe materiale, Botim V/Volumi I, Tiranë, Tetor 2013. Criminal Law, The Basic, Routledge, Abingdon, 2010
- HASANI, FEJZULLAH *Vrasja në gjendje të tronditjes së fortë mendore*, Prishtinë, 2019.
- ISMAILI, HILMI;
SEJDIU, FATMIR *Historia e përgjithshme e shtetit dhe e së drejtës*, Prishtinë, 2000.
- KAMBOVSKI, VLLADO *E drejta penale*, Pjesa e përgjithshme, Shkup, 2007.
- KAPLAN, JOHN *Criminal Law*, Third Edition, Boston, 1996.

- KASSAB, HANNA;
ROSEN, JONATHAN *Illicit Markets, Organized Crime, and Global Security*, 2019.
- KOKOLJ, MIRKO *Diskutim për printimin 3D dhe armët e zjarrit*, SEECAC, 2016.
- LATIFI, VESEL;
DEMOLLI, HAKI *Kriminalistika - zbulimi dhe të provuarit e krimit*, Prishtinë, 2019.
- LUARASI, ALEKS *Kodi penal me praktikë gjyqësore*, Tiranë, 2003.
- MALIQI, AGIM;
SHALA, AFRIM *Përmbledhje me raste nga praktika gjyqësore lidhur me armët e zjarrit, Volume 1 | 2020-2024, E drejta penale dhe praktika gjyqësore në Kosovë, Prishtinë, 2024.*
- MOLAN, MIKE *Cases and materials on criminal law*, Fourth Edition, London and New York, 2008.
- JEAN, PRADEL;
CORSTENS, GEERT;
VERMEULEN, GERT *E drejta penale evropiane*, Tiranë, 2009.
- SAHITI, EJUP;
MURATI, REXHEP *E drejta e procedurës penale*, Prishtinë, 2016.
- SALIHU, ISMET *Kodi Penal i Kosovës*, Prishtinë, 2016. *E drejta penale*, Pjesa e përgjithshme, Prishtinë, 2015. *E drejta penale*, Pjesa e posaçme, Prishtinë, 2014.
- SALIHU, ISMET;
ZHITIJA, HILMI;
HASANI, FEJZULLAH *Kodi Penal i Kosovës, Komentar*, Botimi I, 2014, Prishtinë.
- SAMAHA, JOEL *Criminal Law*, Tenth Edition, Wadsworth, Cengage Learning, 2011.

SHALA, AFRIM

Kompetencat e gjyqtarit të procedurës paraprake sipas Kodit të Procedurës Penale të Kosovës, Revista “Justicia”, Instituti Gjyqësor i Kosovës, Prishtinë, 2009.

Ankesa kundër aktgjykimit në procedurën penale të Kosovës, Prishtinë, 2010.

Pjesa e posaçme e së drejtës penale me raste nga praktika gjyqësore, Gjilan, 2010.

Përmbledhje e ligjëratave nga “E drejta penale I”, Gjilan, 2011.

Sistemet kryesore të caktimit të dënimit me gjobë në të drejtën penale bashkëkohore, Revista “E drejta”, Nr.2-2011, Fakulteti Juridik i Universitetit të Prishtinës, Prishtinë, 2011, faqe 129-136.

Roli i shërbimit sprovues në shqiptimin dhe mbikëqyrjen e ekzekutimit të dënimeve alternative, Gjilan, 2011.

Veprat penale kundër mjedisit, kafshëve, bimëve dhe objekteve kulturore sipas Kodit Penal të Kosovës, Revista “Avokatura”, nr. 14, Oda e Avokatëve të Kosovës, Prishtinë, 2012, faqe 15-31.

Organizimi i sistemit gjyqësor në Kosovë sipas Ligjit për gjykatat, Revista shkencore “Norma”, Gjilan, 2012.

Kodi i Drejtësisë për të Mitur, Moduli Trajnues, Instituti Gjyqësor i Kosovës, Prishtinë, 2012, (bashkautor).

Veprat penale kundër të drejtave të votimit, “Opinio Juris”, Revistë shkencore juridike, Akademia e Drejtësisë, Viti I, nr.1, Prishtinë, 2015.

Doracaku për procedurë penale, Prishtinë, 2015, (bashkautor).

Disa aspekte praktike të seancës për vërtetimin e fakteve relevante lidhur me dënimin, Revista shkencore juridike “Opinio Juris”, Akademia e Drejtësisë, Viti II, nr.2, Prishtinë, 2016.

Shqyrtimi fillestar, shqyrtimi i dytë dhe shqyrtimi gjyqësor, Akademia e Drejtësisë, Prishtinë, 2018.

Modulet e trajnimit bazik për bashkëpunëtorët profesional (Penale-materiale dhe procedurale), Prishtinë, Prishtinë, 2021, (bashkautor).

Shqyrtimi gjyqësor dhe gjykimi në mungesë, Akademia e Drejtësisë, Prishtinë, 2012.

Bashkëpunimi në kryerjen e veprës penale, Akademia e Drejtësisë, Prishtinë, 2023 (bashkautor).

Hyrje në të drejtën penale, Botimi i katërt, Prishtinë, 2023.

Përmbledhje nga praktika e Gjykatës Supreme të Kosovës në çështjet penale dhe civile, Prishtinë, 2023 (kontribues).

Vendime të përzgjedhura të Gjykatës Supreme të Kosovës, Prishtinë, 2023, (kontribues).

Mbrojtja e mjedisit përmes të drejtës penale, Tiranë, 2023.

SHALA, AFRIM; ADEMI, BURIM; KUQI, RAMIZ *Drejtësia Mjedisore*, Prishtinë, 2024.

II. Druge publikacije

Smernice o kaznenoj politici, 1. izdanje, Vrhovni sud Kosova, Priština, 2018.

Smernice o kaznenoj politici, Vrhovni sud Kosova, Priština, 2024.

Pregled krivičnih zakona, Institut za pravna i društvena istraživanja, Pravni fakultet, Priština, 1979.

Kontrola malokalibarskog i lakog naoružanja na Kosovu, Forum za bezbednost, Priština, mart 2012.

Kaznena politika u predmetima nedozvoljenog posedovanja oružja, OEBS-Kosovo, april 2024.

Izveštaj o rodnoj analizi pravnog i političkog okvira koji uređuje kontrolu malokalibarskog naoružanja na Kosovu, SEESAC, 2021.

III. Pravni akti (domaći i međunarodni)

Krivični zakони Kosova (2004, 2013. i 2019);

Ustav Kosova;

Krivični zakon Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, od 01.07.1977;

Krivični zakonik Republike Albanije;

Ustav Republike Albanije;

Uredba (EU) br. 258/2012 Evropskog parlamenta i Saveta od 14. 03. 2012. godine o sprovođenju člana 10. Protokola Ujedinjenih nacija protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenim oružjem, njegovim delovima, sklopovima i municijom, kojim se dopunjava Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala;

Direktiva Saveta 91/477/KEE o kontroli nabavke i držanja vatrenog oružja, izmenjena Direktivom 2008/51/EK Evropskog Parlamenta i Saveta od 21.05.2008, i 2017/853, od 17.05.2017;

Direktiva (EU) 2021/555 Evropskog parlamenta i Saveta, od 24.03.2021, o kontroli nabavke i posedovanja oružja;

Evropska konvencija o kontroli pribavljanja i držanja individualnog vatrenog oružja, od 28.06.1978;

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala usvojena Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija br. 55/25, od 15.11.2000;

Protokol protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenog oružja, njegovih delova, sklopova i municije, od 31.05.2001;

Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Savet Evrope, 1950;

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, od 10.12.1948;

Zakon br. 05/L-022 o oružju, od 23.07.2015;

Zakon br. 04/L-198 o trgovini strateškom robom; od 29.07.2013.

Zakon br. 08/L-176 o izmeni i dopuni zakona koji propisuju posebne upravne postupke i njihova harmonizacija sa Zakonom br. 05/L-031 o opštem upravnom postupku, od 15.06.2023;

Zakon br. 03/L-246 o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost, od 28. 10. 2010.

Zakon br. 05/L-017 o izmeni i dopuni Zakona br. 03/L-246 o oružju, municiji i drugoj bezbednosnoj opremi za državne institucije ovlašćene za bezbednost, od 23. 07. 2015.

Uredba UNMIK-a br. 2001/7 o dozvolama za posedovanje oružja na Kosovu, od 04.06.2001;

Uredba UNMIK-a br. 1999/24, od 12.12.1999;

Uredba UNMIK-a br. 2000/59, od 27.10.2000;

Zakon br. 74/2014 o oružju Republike Albanije, od 10.07.2014.

Zakon o oružju Republike Hrvatske od 01.06.2007.

Administrativno uputstvo br. 25/2010 - MUP o praćenju vatrenog oružja, njegovih delova i municije;

Administrativno uputstvo br. 26/2010 - MUP o obeležavanju vatrenog oružja, njegovih delova i municije;

Administrativno uputstvo br. 15/2010 - MUP o legalizaciji vatrenog oružja kategorije B, C i D1;

Administrativno uputstvo br. 08/2023 - MUP o objektima i tehnološkom procesu proizvodnje oružja, delova oružja i municije;

Administrativno uputstvo br. 03/2016 - MUP o dozvoli za kretanje sa oružjem;

Administrativno uputstvo br. 24/2010 - MUP o ostavinskom postupku za oružje i municiju u slučaju smrti vlasnika vatrenog oružja,

Administrativno uputstvo br. 08/2016 - MUP o minimalnim tehničkim uslovima za skladištenje oružja, delova oružja i municije.

